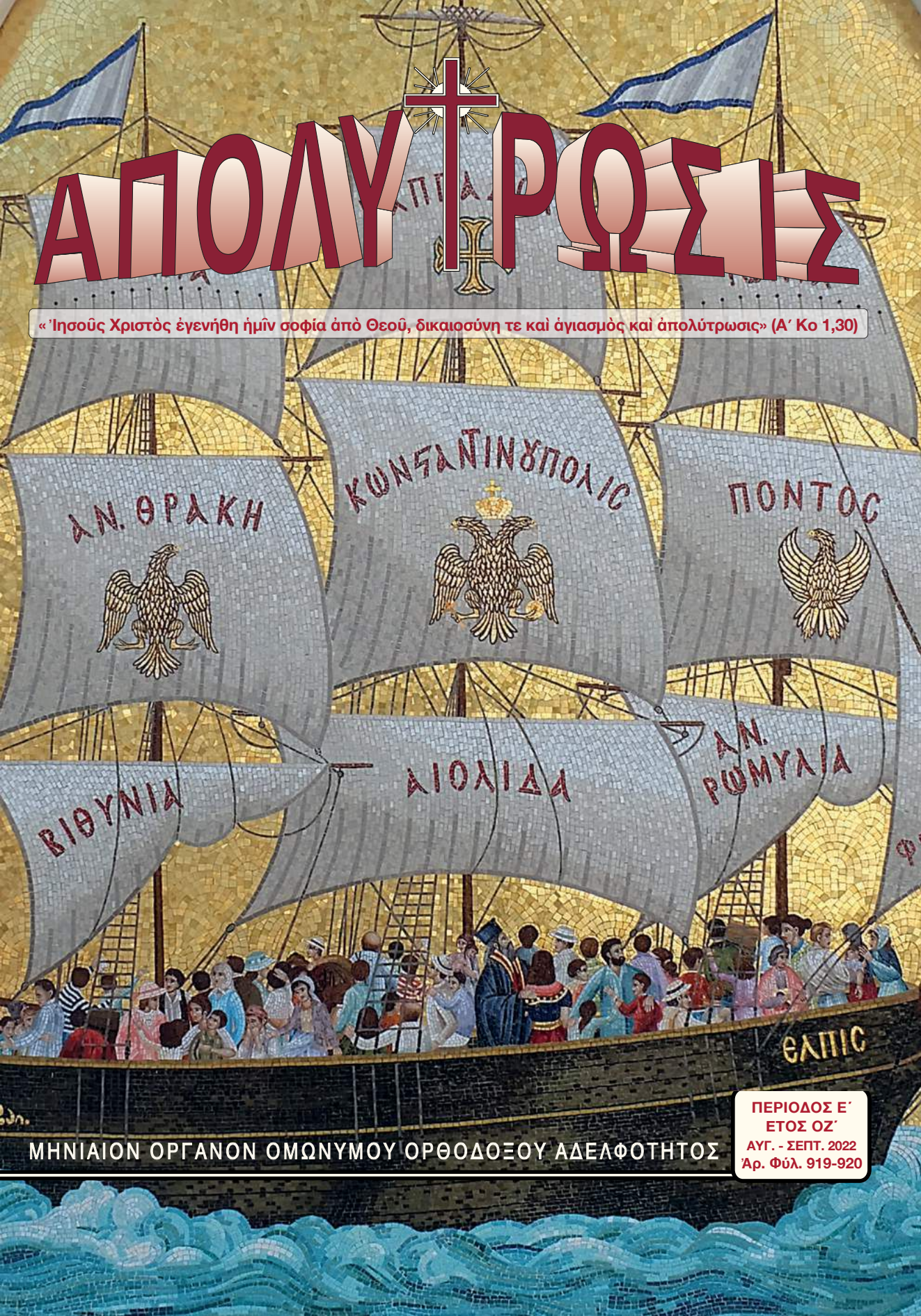


ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

« Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις » (Α΄ Κο 1,30)



ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ε΄
ΕΤΟΣ ΟΖ΄
ΑΥΓ. - ΣΕΠΤ. 2022
Άρ. Φύλ. 919-920

ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

Μηνιαίο Όργανο

Όμωνύμου Όρθοδόξου Αδελφότητας
ΚΩΔΙΚΟΣ: 2534

Τεύχ. 919-920, ΑΥΓ.-ΣΕΠΤ. 2022

Ίδιοκτησία - Έκδοση
Ο.Χ.Α. «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
Πέλοπος 7, 546 33 Θεσ/νίκη
Τηλ. - fax: 2310 270630, 274518
www.apolytrosis.gr
e-mail: apolytrosis@otenet.gr

Δ/ντής Συντάξεως:
Γεώργιος Μυτιληναίος
Άλ. Συμεωνίδη 6, 54639 Θεσ/νίκη

Δημιουργικό, προεκτύπωση,
καλλιτεχνική επίμελεια:

«Χριστιανική Έλπίς»
Όρθόδοξη Αδελφότητα,
Φίλυρο Θεσ/νίκης
Τηλ.: 2310 677136

Έκτύπωση - βιβλιοδεσία:
«ΛΙΘΟΣ», Κιάτο Κορινθίας
Τηλ.: 27420 20584

Έτήσια συνδρομή:

Έσωτερικού: 12€

Έξωτερικού: 35€

Κύπρου: 25€ ΗΠΑ: 45\$

Καναδά: 50\$ Αύστραλίας: 55\$

Άρ. λογ. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ:
6074010115324
Ο.Χ.Α. «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»

Γιά τούς συνδρομητές
του έξωτερικού

IBAN: GR 94 0171 0740 0060
7401 0115 324



ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ 29 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1922

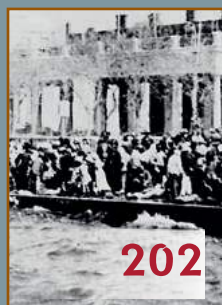
“Κολληθείη ἡ δαλῶσα ἡμῶν,
ἐάν ἐπιλαθῶμεθα σου,
ὦ πατήριος δὴ”

Περιεχόμενα

Εὐγνωμοσύνης ἀναφορά.....	195
Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ καί ὁ ἄνθρωπος....	196
«Ἐκ θεοσεβῶν γονέων καταγόμενος».....	198
Γοργοπήκοος (ποίημα).....	199
Ἡ ἐκθρόνιση τοῦ Κωνσταντίνου -	
Ἡ Ἑλλάδα στόν Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.....	200
Μεγάλες Δυνάμεις καί συμφέροντα.....	202
Ὁ ἄγνωστος σωτήρας τῶν Ἑλλήνων	
τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.....	205
Τό «μισοτελειωμένο» σπιτικό.....	207
«DÖNÜŞ».....	209
Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ (Α΄ Θε 2,13).....	210
Γεώργιος Ζαρίφης, ὁ τραπεζίτης τοῦ Γαλατᾶ	
Δικαίωμα καί ὑποκρισία.....	214
Τό ξύπνημα (διήγημα).....	216
Συζητώντας τά γεγονότα.....	218
Ἐκδηλώσεις τῆς Αδελφότητας.....	220
«Ὡς θαυμαστόν τὸ ὄνομά σου»,	
Κατασκήνωση 2022.....	221
Τό τελευταίو πρωινό.....	230
«Ὡς θαυμαστόν τὸ ὄνομά Σου», (ποίημα).....	231



196



202



221



Εϋγνωμοσύνης αναφορά

Αύγουστος – Σεπτέμβριος καί μᾶς πλημμυρίζουν καυτές οἱ μνήμες γιά τήν πολύκλαυστη Ρωμιοσύνη τῆς Ἀνατολῆς. Ἐναν αἰώνα μετά ἀπό τό μαρτυρικό ὀρόσημο 1922, πού σηματοδοτεῖ τήν πρώτη καταστροφή τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα καί τή μεγαλύτερη ἐθνική συμφορά τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας, ἡ μνήμη μένει, πρέπει νά μένει, ζωντανή. Τήν πυροδοτεῖ τό χρέος πρός ὅσους πῆραν τόν δύσκολο καί τραχύ δρόμο τῆς προσφυγιάς. Δέν λύγισαν στή συμφορά καί ἐπιβεβαίωσαν μέ τῆς ζωῆς τους τόν ἀγώνα πῶς «ὅταν δέν χάνεται ἡ ψυχή, μήν τό θρηνεῖς τό χῶμα». Κρατώντας ζωντανή τήν παρακαταθήκη τῆς Ὁρθοδοξίας, μέ ἀξιοπρέπεια ρίχτηκαν στόν ἀγώνα τῆς ἀναδημιουργίας καί ζωογόνησαν τή μητροπολιτική Ἑλλάδα.

Ζωντανεῖ ἐπίσης τή μνήμη τό χρέος πρός ἐκείνους πού ἔμειναν γιά πάντα ἐκεῖ, σφαγμένοι ἀπό τούς Τούρκους ἤ πνιγμένοι στά ματωμένα νερά τῆς προκουμαίας τῆς Σμύρνης, καθώς προσπαθοῦσαν νά ἐπιβιβαστοῦν στά πλοῖα πού δέν τούς δέχονταν. Καί πρός ἐκείνους τούς λίγους πού, ἐνῶ εἶχαν τή δυνατότητα νά σώσουν τή ζωή τους, προτίμησαν νά τή θυσιάσουν γιά νά μείνουν μέχρι τήν τελευταία τους πνοή κουράγιο καί στήριγμα στόν ταλαιπωρούμενο καί βασανιζόμενο λαό.

Εὐλαβικό ἀφιέρωμα στή μνήμη τῶν χιλιάδων Ἑλλήνων πού μετά ἀπό φρικτά βασανιστήρια κείτονται στήν ἁγιασμένη μικρασιατική γῆ, ἡ σύντομη ἀναφορά στόν τελευταῖο ἡρωικό μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομο Καλαφάτη, τοῦ ὁποῦ οἱ φρικτοί θάνατος συγκίνησε κι αὐτούς ἀκόμη τούς ἀλλοδόξους. Μέσα στήν ἀνεξέλεγκτη κατάσταση καί τή γενική ἀνησυχία ὅλοι οἱ στρατιωτικοί καί πολιτικοί παράγοντες τῆς Σμύρνης σπεύδουν νά ἀσφαλιστοῦν στά γειτονικά νησιά. Ἐξασφαλίζουν μέσον διαφυγῆς καί γιά τόν πολύπαθο μητροπολίτη καί τοῦ ἐπιμένουν νά ἐγκαταλείψει τήν καταδικασμένη πόλη, γιά νά γλυτώσει ἀπό τήν ὀργή τῶν Τούρκων. Μά ἐκεῖνος ἀπαντᾷ: «Παράδοσις τοῦ ἐλληνικοῦ κλήρου ἀλλά καί καθῆκον τοῦ καλοῦ ποιμένος εἶναι νά παραμένει μέ τό ποίμνιόν του». Καί παρέμεινε ὁ καλός ποιμένας. Καί ὑπέμεινε καρτερικά τούς προπηλακισμούς, τή διαπόμπευση, τά φρικτά βασανιστήρια: Τοῦ ἔβγαλαν μέ ξιφολόγη τά μάτια, τοῦ ἔκοψαν τ' αὐτιά καί τή γλώσσα. Τόν ἔσυραν ἀπό τά γένια καί τά μαλλιά. Δέν ἄφησαν τίποτε τό σκληρό καί τό ἐξευτελιστικό πού νά μήν τό κάμουν στό ἀφανισμένο καί μισοσκοτωμένο κορμί τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἡ καρδιά τοῦ τελευταίου ἐπισκόπου τῆς Σμύρνης σταμάτησε νά χτυπᾷ στίς 9 Σεπτεμβρίου 1922, ἐνῶ τό χέρι του δέν ἔπαυσε νά εὐλογεῖ τούς δημίους του! Αὐτό τό ἁγιασμένο χέρι ἄς ὑψώνεται δεητικά στόν παντεπόπτη Κύριο γιά τά θύματα ἐκείνης τῆς ἀνήκουστης θηριωδίας, ἀλλά καί γιά τήν ἀναχαίτιση τῆς σημερινῆς ἀποθηρίωσής μας.



Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ καί ὁ ἄνθρωπος

Τό πιό μεγάλο ἐρωτηματικό στήν ἱστορία τῆς παγκόσμιας γνώσης, τό ἐρωτηματικό ἐκεῖνο πού προκαλεῖ ἀκόμη καί σήμερα καί τό ὁποῖο ἀποτελεῖ τή ρίζα ὅλων τῶν προβληματισμῶν μας, εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Τελικά τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος; Τά πάντα στήν ὑφήλιο γίνονται γι' αὐτόν, ἀλλά γιατί; Γιατί εἶναι τόσο σημαντικός; Γιατί ἀξίζει τόσο αὐτός καί δέν ἀξίζει τό ἴδιο ἓνας... σκύλος;

Βέβαια σήμερα κάποιοι προσπαθοῦν νά μᾶς πείσουν ὅτι δέν ὑπάρχει διαφορά μεταξύ αὐτῶν τῶν δύο, ὅμως ἔλεος! Στή διαχρονική πανανθρώπινη συνείδηση ἡ διαφορά ἀνάμεσα σ' ἓναν ἄνθρωπο κι ἓνα ζῶο εἶναι ἀσύλληπτη! Ἀκόμη κι αὐτοί πού ἰσχυρίζονται ὅτι δέν εἴμαστε τίποτε ἄλλο παρά ἐξέλιξη τοῦ χιμπατζή, δέν διανοοῦνται κἄν τή σύγκριση! Κι ἐδῶ ἀκριβῶς ἐγκείται τό ζήτημα: Γιατί στεκόμαστε ὅλοι μπροστά στόν ἄνθρωπο -καί μόνο σ' αὐτόν πάνω στή γῆ- μ' ἓναν σεβασμό ἄφατο, αὐτονόητο, ὑπαρξιακό, πού εἶναι ἀδιαπραγμάτευτος ἀκόμη καί γιά τούς πιό σκληρούς ὑλιστές;

Ἄς γίνουμε ἀκόμη πιό συγκεκριμένοι: Οἱ ὑποστηρικτές τῶν ἐκτρώσεων ἀρνοῦνται τή χριστιανική διδασκαλία ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄνθρωπος ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς σύλληψής του, καί λένε ὅτι τό ἔμβρυο εἶναι ἀπλῶς ἓνας σωρός ἀπό κύτταρα. Συνεπῶς, λένε, ὅταν γίνεται ἡ ἔκτρωση, σκοτώνουμε κάποια κύτταρα, ὄχι ἓναν ἄνθρωπο. Ἀλλά πότε τελικά τό ἔμβρυο γίνεται ἄνθρωπος; Καί γιατί στή μήτρα τῆς μητέρας του δέν εἶναι ἄνθρωπος, ὅμως μόλις γεννηθεῖ εἶναι; Ἡ ἐκδήλωση συναισθημάτων τό κάνει ἄνθρωπο; Ἀλλά συναισθήματα ἔχουν καί τά ζῶα. Ἐξάλλου γιά τούς ὑλιστές τά συναισθήματα εἶναι ἀποτελέσματα ἀποκλειστικά χημικῶν ἀντιδράσεων καί εἶναι λίγο ἀστεῖο νά σκεφτεῖ κανεῖς ὅτι αὐτό πού σέβομαι στόν ἄνθρωπο εἶναι οἱ ἀλληλεπιδράσεις τῶν χημικῶν του στοιχείων. Μήπως τότε κάνει κάτι ἄνθρωπο ἡ ἰκανότητα τῆς λογικῆς σκέψης; Ἀλλά καί πάλι, γι' αὐτό σεβόμαστε τόσο τόν ἄνθρωπο; Ἐπειδή μπορεῖ νά κάνει πρόσθεση, ἀφαίρεση, πολλαπλασιασμό, καί νά ἀρθρώνει λόγο μέ εἰρμό; Εἶναι δηλαδή τεχνικό τό θέμα; Καί γιατί τότε σεβόμαστε τό ἴδιο τά ἄτομα μέ ἄνοια ἢ νοητική ὑστέρηση; Ἐκτός ἂν στήν προκείμενη περίπτωση κάνουμε λάθος, ὁπότε κάποιος πρέπει νά μᾶς τό ὑποδείξει...

Είναι προφανές ότι δεν έχει νόημα να συνεχίσουμε αυτή τη διελκυστίδα. Η άγνοιά μας για τό συγκεκριμένο πρόβλημα είναι συντριπτική κι άς τήν άρνιόμαστε. Ποιός άραγε μπορεί να εξηγήσει για ποιόν λόγο συγκλονιζόμαστε μπροστά σ' ένα βρεφικό χαμόγελο ή στο κουρασμένο βλέμμα μιās γερόντισσας; Καί τό άποτέλεσμα αυτής τής άνεύθυνης στάσης μας να μήν ξέρουμε αλλά να καμωνόμαστε ότι ξέρουμε, είναι ο καθγιασμός είδεχθών έγκλημάτων. Διότι για πολλούς ο άνθρωπος -άλλά σέ καμιά περίπτωση ο έαυτός τους- είναι άπλά ένας παράγοντας στατιστικών αναλύσεων...

Όστόσο για τήν Έκκλησία ή συζήτηση αυτή είναι παρωχημένη. Τό έρώτημα πού τίγουμε έχει γι' αυτήν άπαντηθεί έδώ καί χιλιάδες χρόνια, καί μάλιστα μέ τόν πιό άυθεντικό τρόπο. Θέλει να μάθει κανείς τί θά πει άνθρωπος; Δεν έχει παρά να άνοιξει τό θεόπνευστο βιβλίο τής Γενέσεως καί να διαβάσει τό πρώτο κεφάλαιο. Έκεί τό Πνεύμα τό άγιο μās άποκαλύπτει ότι ο άνθρωπος είναι *είκόνα* του ίδιου του Θεού (1,26-27), ουσιαστικά δηλαδή ένα αντίγραφο του! Μ' άλλα λόγια ο άνθρωπος για τή Βίβλο άποτελεί όχι ένα ζώο ή ένα άπάρτισμα τυφλής τύχης, αλλά κατά κάποιον τρόπο έναν άλλο Θεό! Πόσο δυσθεώρητη είναι ή διαφορά! Δεν είναι βέβαια Θεός στή φύση του, όμως μοιάζει μέ τόν Θεό. Νά γιατί μās συγκινεί τό ανθρώπινο πρόσωπο όπου κι αν τό συναντήσουμε. Ό άνθρωπος, άκόμη καί ο πιό στραπατσαρισμένος καί τσαλακωμένος, ο πολιτισμένος ή ο άπολίτιστος, ο άθώος ή ο στυγνός έγκληματίας, ο υγιής ή αυτός πού βρίσκεται σέ κώμα, καθεπτίζει τόν Θεό. Είναι μιά άνεξήγητη για τόν νοϋ αλλά ξεκάθαρη για τήν καρδιά άντανάκλαση τής δόξας Του!...

Κι αυτή ή ανθρωπολογία δεν είναι θεωρία, όπως συμβαίνει στή θρησκεία καί στή φιλοσοφία, αλλά εμπειρία, ιστορία. Διότι ή κορυφαία άπόδειξη της είναι ο Σταυρός του Χριστού, ένα καθαρά ιστορικό γεγονός. Τί θά πει Σταυρός; Θά πει ότι ο Θεός, ο δημιουργός του παντός, όχι άπλά θυσιάζεται για τόν άνθρωπο, αλλά θυσιάζεται μέ τόν πιό βάρβαρο, ντροπιαστικό καί ταπεινωτικό τρόπο! Γιατί; Διότι θέλει να μās πει άκριβώς ότι του είμαστε πολυτιμότετοι! ότι μās αγαπά όσο τόν έαυτό Του ή, θά τολμούσα να πώ, καί περισσότερο άπό τόν έαυτό Του! Σέ τέτοιο βάρθο μās έχει άνεβάσει, έτσι μās άντικρίζει. Καί είναι να άπορεί κανείς: Έμείς οί «σοφοί», πού καταρτίσαμε τόσους χάρτες ανθρωπίνων δικαιωμάτων καί υποτίθεται ότι άγωνιζόμαστε τόσο πολύ για τήν ανθρωπινή άξία, άγγίξαμε ποτέ έστω τούς πρόποδες αυτής τής κορυφής; Όχι, οϋτε καν τό διανοηθήκαμε! Καί όχι μόνον αυτό, αλλά πολλοί έξ ήμών, άνίκανοι ν' άρθοϋν σέ τέτοιο ύψος, χλευάζουν, ύβρίζουν καί μυκτηρίζουν τό μυστήριο του Σταυρού! Είναι πραγματικά άπογοητευτική ή διαπίστωση, αλλά ο άνθρωπος οϋδέποτε υποτίμησε τόσο πικρά καί παράλογα τόν έαυτό του όσο ένώπιον του Έσταυρωμένου!...

Βέβαια άχνοφέγγει μιά έλπίδα: Πολλές φορές στο παρελθόν ανήκουστες πτώσεις μας έγιναν έφαλτήριο για επίσης άπίστευτες πτήσεις. Υπάρχει άραγε πιθανότητα να συμβεί τό ίδιο καί στήν περίπτωση αυτή; Γένοιτο!...

Εϋ. Άλ. Δάκας



«ἔκ θεοσεβῶν γονέων καταγόμενος...»

Διαβάζοντας τὰ συναξάρια τῶν Ἁγίων συχνά συναντοῦμε μία ἐπιγραμματική φράση, λεπτομέρεια θά ἔλεγε κανεῖς, στή ζωή τους: «Γεννήθηκε ἀπό εὐσεβεῖς γονεῖς» ἢ «ἐκ θεοφιλῶν γονέων φύς» ἢ «ἐκ προγόνων τήν εὐσέβειαν διδαχθεῖς».

Τά πνευματικά παλέσματα, βέβαια, τό μαρτύριο, ἡ προσωπική ἄσκηση -ζυμωμένα μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ- ἐλκύουν τό στεφάνι τῆς ἀγιότητος, ἀλλά ὁ συναξαριστής ἐπιμένει νά δίνει αὐτή τήν πληροφορία: «ἐκ παιδός γεωργήσας ζωήν τήν κρείττονα». Ἔτσι γιατί ἡ καταβολή καί ἡ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀγωγή κατέχει σημαντική θέση στήν πορεία ἑνός ἀνθρώπου. Χωρίς νά εἶναι ἀπόλυτη προϋπόθεση, εἶναι μιά μεγάλη εὐκαιρία πού μπορεῖ νά ἀξιοποιήσει κάθε ψυχή, πού τῆς δόθηκε γιά τόν ἁγιασμό τῆς.

«Ἐκ θεοσεβῶν γονέων καταγόμενος». Κάθε φορά πού διαβάζω τόν βίο κάποιου Ἁγίου, σκοντάφτω σ' αὐτήν τή λεπτομέρεια. Ἕνα ἐπίθετο τῶν γονέων πού δημιουργεῖ θαυμασμό, ἔλεγχο καί ἀπορία.

Θαυμασμό, γιατί λιτά, χωρίς παιδαγωγικές ἀναλύσεις, προσδιορίζεται κάτι πολύ σπουδαῖο στή ζωή ἑνός ἀνθρώπου, πού συντελεῖ στήν ἀγιότητά του. Ἔλεγχο, διότι στά συναξάρια ἀπαντοῦμε χαρακτηρισμούς ὅπως «ἀπό εὐσεβεῖς, θεοφιλεῖς, ἐνάρετους γονεῖς» κι ὄχι «ἀπό καλούς, μορφωμένους, καθωσπρέπει γονεῖς». Καί τέλος ἀπορία: Ἐξέλιπε στίς μέρες μας ἡ εὐσέβεια τῶν γονέων, γι' αὐτό σπανίζει ἡ ἀγιότητα τῶν παιδιῶν;

«Ἀπό εὐσεβεῖς γονεῖς». Στήν οἰκογένεια βρίσκεται μεγάλο μέρος ἀπό τήν εὐθύνη γιά τήν πνευματική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου. Ἀναγνωρίζεται ἀπό ὅλους ὅτι «πρῶτο καί μέγιστο ἀγαθό» εἶναι ἡ ἀγωγή τοῦ παιδιοῦ καί ὅτι τά παιδιά εἶναι ἱερή παρακαταθήκη. Τί σημαίνει ὅμως γιά τούς σύγχρονους γονεῖς «πετυχημένο παιδί»; Κατά βάθος ἐπιθυμοῦμε πλοῦσια ἢ ἐνάρετα παιδιά; «Γιά νά ἀπαλλαγοῦν τά παιδιά ἀπό διάφορα ἐσωτερικά προβλήματα, δέν εἶναι ἀρκετές οἱ συμβουλές, οἱ ἐξαναγκασμοί, ἡ λογική καί οἱ ἀπειλές. Ἡ διόρθωση γίνεται μέ τόν ἐξαιρισμό τῶν γονέων. Γίνετε ἅγιοι καί δέν θά ἔχετε κανένα πρόβλημα μέ τά παιδιά σας»*.

Ἰδιαίτερα στήν ἀποπροσανατολισμένη ἐποχή μας, ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό ἀληθινά εὐσεβεῖς γονεῖς πού νά μεταδίδουν τήν πίστη στά παιδιά τους ἀβίαστα, χαρούμενα, ἐλεύθερα. Ἀπό «γονεῖς πού θά δοθοῦνε στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ»*. Καί τί πιό τιμητικό ἀλήθεια γιά ἕναν γονιό, νά ὑποσημειώνεται στήν ἱστορία τοῦ παιδιοῦ του: «καταγόμενος ἀπό εὐσεβεῖς γονεῖς».

Εὐφρημ Μπούτσικου-Ρίζου

* Ἀπό τό βιβλίο «Βίος καί Λόγοι Γέροντος Πορφυρίου».



Γοργούπήκοος

Στῆς ζωῆς κάθε ξάφνιασμα
«Παναγιά μου!» φωνάζω.
Καί σέ βρίσκω κοντά μου
ἀπαλή σάν τήν αὔρα
ν' ἀφουγκράζεσαι πρόθυμα
τῆς καρδιάς κάθε χτύπο
καί μέ βιάση νά τρέχεις
στόν Υἱό σου γοργά νά τό πείς.
Νά γεμίσει ποδεῖς
τῆς ζωῆς μου τό ἄδειο κροντήρι
μέ τό ζεῖδωρο δικό Του
καδάριο κρασί.

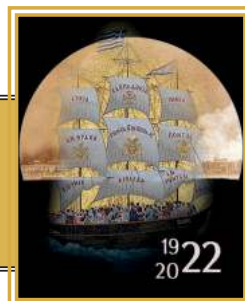
Παναγιά μου!
Ὅνομά μου γλυκό,
πού ἀκριβό φυλαχτό
στήν καρδιά μου σέ κλείνω.
Ποῦ νά ξέρον οἱ ἄνθρωποι
τόν πλοῦτο πού κρύβω!
Κι ἂν οἱ θλίψεις σπαράζουν
στό ἄραχλό μου σκαρί
καί ἂν ὅλοι θαρροῦνε πώς ἔχω χαθεῖ,
ἡ εὐχή σου, μελτέμι ἀπό ἀγιόκλημα,
θωπεύει τό φτωχό μου πανί,
καί μέ βγάζει σέ γαλήνιο λιμάνι.

Παναγιά μου!
Τήν ψυχή τήν ἀνήσυχη
πού τό χῶμα ἀκόμα κοιτᾶ,
καί τρεκλίζει φορές
στά σκοτάδια,
στόλισέ την ἐσύ
μέ τ' ἀδάνατα,
ἀκριβά σου πετράδια!
Καί σάν ἔρδει τό δεῖλι,
κράτησέ με ἐσύ ἀπ' τό χέρι,
Παναγιά Ὁδηγήτρα,
στόν Νυμφίο Χριστό
ὁδήγησέ με γοργά,
γιά νά πιοῦμε μαζί
τῆς αἰώνιας χαρᾶς
τό καινό τό κρασί.

Δ. Δαμιανίδου



Ἡ ἐκθρόνιση τοῦ Κωνσταντίνου - Ἡ Ἑλλάδα στόν ἄ Παγκόσμιο Πόλεμο



1917 (συνέχεια)

Οἱ διεθνεῖς ἐξελίξεις στίς ἀρχές τοῦ 1917 ἐπηρέασαν τήν πολιτική κατάσταση καί στήν Ἑλλάδα. Τόν Φεβρουάριο ἔγινε ἡ Ρωσική Ἐπανάσταση κι ὁ τσάρος, τό σημαντικότερο στήριγμα τοῦ Κωνσταντίνου, παραιτήθηκε. Ἐπίσης, οἱ Η.Π.Α. μπήκαν τελικά στόν πόλεμο καί ἡ κυβέρνηση στή Γαλλία ἄλλαξε. Οἱ Η.Π.Α. δέν θά διατύπωναν πλέον τίς εὐαισθησίες τους γιά τήν ἀνεξαρτησία τῶν οὐδέτερων χωρῶν, ἐνῶ ὁ νέος πρωθυπουργός, ὁ Ριμπό, ἦταν ἀποφασισμένος νά ξεκαθαρίσει τήν κατάσταση μέ τήν ἐκθρόνιση τοῦ Κωνσταντίνου.

Τό ἴδιο διάστημα, ἡ Ἀντάντ ἐνίσχυσε τήν Προσωρινή Κυβέρνηση τῆς Θεσσαλονίκης, πού ἐπεκτάθηκε στά νησιά τοῦ Ἰονίου καί μέ τά διατάγματα γιά τήν ἀγροτική μεταρρύθμιση καί τήν ἀναγκαστική ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικιῶν κέρδισε τή λαϊκή ὑποστήριξη στή Θεσσαλία. Ὁ Κωνσταντίνος προσπάθησε νά προσεταιριστεῖ τοὺς Ἄγγλους, οἱ ὁποῖοι ἦταν πιό διαλλακτικοί ἀπέναντί του, ἀλλά ἡ ἀνάγκη γιά ἐνίσχυση τοῦ μακεδονικοῦ μετώπου ἀπό ἐλληνικά στρατεύματα καθόρισε τήν τύχη του. Μέ τελεσίγραφο πού ἐπέδωσε στήν ἐλληνική κυβέρνηση στίς 29 Μαΐου ὁ γάλλος γεροϋσιαστής Ζονάρ ζητοῦσε τήν ἄμεση παραίτηση τοῦ Κωνσταντίνου ὑπέρ ἑνός ἀπό τοὺς γιούς του,

μέ ἐξαίρεση τοῦ διαδόχου Γεωργίου Β', πού θεωροῦνταν ἐπίσης γερμανόφιλος. Ὁ Κωνσταντίνος ἀναχώρησε ἀπό τήν Ἑλλάδα στίς 2 Ἰουνίου, χωρίς νά παραιτηθεῖ, καί οὐσιαστικά ἀνέλαβε τοποτηρητής, ἂν καί ὀρκίστηκε Βασιλέας, ὁ δευτερότοκος γιός του Ἀλέξανδρος. Ἀμέσως οἱ Γάλλοι ἦσαν τόν ἀποκλεισμό καί ἀποβίβασαν στρατό στόν Πειραιά. Συγχρόνως ἐξόρισαν τριάντα ἀπό τοὺς πιό ἀδιάλλακτους ἀντιβενιζελικούς (Γούναρη, Μεταξά, Δούσμανη, Ἴωνα Δραγοῦμη κτλ.) στήν Κορσική.

Λίγες μέρες μετὰ, ἡ κυβέρνηση Ζαῖμη παραιτήθηκε κι ἀνατέθηκε ἡ πρωθυπουργία στόν Βενιζέλο, πού ἐπέστρεψε στίς 14 Ἰουνίου. Στήν πρώτη του ὁμιλία στήν πλατεία Συντάγματος ἀναγνώρισε τόν Διχασμό πού ὑπῆρχε στόν ἐλληνικό λαό καί ζήτησε νά μὴν ὑπάρξουν ἀντεκδικήσεις ἀπό τοὺς ὀπαδοὺς του. Δυστυχῶς, δέν εἰσακούστηκε καί τό ἐπόμενο διάστημα ἀκολούθησαν, λόγω τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου πού ἐπιβλήθηκε, εὐρείες ἐκκαθαρίσεις τῶν Κωνσταντινικῶν σέ Δημόσιο, Δικαιοσύνη καί Στρατό, ἐνῶ ἔκτακτα στρατοδικεῖα δικάζαν ὅσους κατηγοροῦνταν γιά ἀντίθεση στό καθεστῶς. Λόγω τῆς ἐμπόλεμης κατάστασης μάλιστα ἀποκλείστηκε ἡ διενέργεια ἄμεσων ἐκλογῶν, καθῶς μέρος τῆς Ἑλλάδας ἦταν κατεχόμενο ἀπό ξένες δυνάμεις. Ἐτσι, ἐπανῆλθε ἡ Βουλὴ πού εἶχε διαλυθεῖ στίς 31 Μαΐου τοῦ 1915 ἀπό τόν Κων-

Ο ελληνικός στρατός παρελαύνει στην προκουμαία της Σμύρνης, Μάιος 1919



σταντίνο, η οποία ονομάστηκε εύστοχα «Βουλή των Λαζάρων», κι έδωσε ψήφο έμπιστοσύνης στον Βενιζέλο. Στη συνέχεια, η νέα κυβέρνηση προχώρησε σε διακοπή των διπλωματικών σχέσεων με τις Κεντρικές Δυνάμεις (Γερμανία, Αυστροουγγαρία και τους συμμάχους τους) και κηρύχθηκε έπιστράτευση. Ήδη άλλωστε μικρές ελληνικές δυνάμεις της Έθνικης Άμυνας πολεμούσαν στο πλευρό των Βρετανών στη Μακεδονία.

1918

Λόγω του Διχασμού, η έπιστράτευση αποδείχθηκε δύσκολη υπόθεση και χρειάστηκαν αρκετοί μήνες, ώστε να συγκροτηθεί αξιόμαχο στράτευμα δέκα μεραρχιών που θα συμμετείχε στο μακεδονικό μέτωπο. Όστόσο, αυτό έδειξε την αξία του στή μάχη του Σκρά τον Μάιο του 1918, όπου μαζί με τους γάλλους, βρετανούς και σέρβους συμμάχους αρχικά πέτυχε σημαντική νίκη επί των Γερμανο-

βουλγάρων, ενώ στις αρχές Σεπτεμβρίου έδωσε με έπιτυχία σκληρές μάχες στην περιοχή της λίμνης Δοϊράνης. Λίγες μέρες αργότερα, η Βουλγαρία συνθηκολόγησε και στά μέσα Όκτώβρη τήν ακολουθήσε και η Όθωμανική Αύτοκρατορία. Μέσα σε λίγους μήνες η Έλλάδα από τό χείλος του γκρεμού και τόν τρομερό Διχασμό ήταν στο τραπέζι των νικητών με τους μεγαλύτερους έχθρους της ήττημένους. Η έπικείμενη διάλυση της Όθωμανικής Αύτοκρατορίας μάλιστα δημιουργούσε μία τεράστια εύκαιρία για τήν εκπλήρωση της Μεγάλης Ίδέας.

1919

Ένόψει των συζητήσεων στην εύρωπαϊκή διάσκεψη ειρήνης στο Παρίσι, ό Βενιζέλος έκρινε σκόπιμο, λόγω της καθυστερημένης εισόδου της Έλλάδας στον πόλεμο, να στείλει τόν Ίανουάριο του 1919 ένα ελληνικό έκστρατευτικό σώμα στην Κριμαία της Ούκρανίας, για

νά βοηθήσει στην έκστρατεία των Άγγλογάλλων ενάντια στους Μπολσεβίκους. Η έκστρατεία αυτή απέτυχε παταγωδώς με τραγικές συνέπειες για τον Έλληνισμό της περιοχής. Όσοσο αναμφίβολα έπαιξε ρόλο στην εϋνοϊκή στάση των Συμμάχων, πού όδήγησε στην απόφαση για απόβαση του έλληνικού στρατού στη Σμύρνη στις 2 Μαΐου. Τή Σμύρνη έποφθαλιούσαν οι Ίταλοί, γεγονός πού δημιούργησε δυσανεκτικότητα στους υπόλοιπους συμμάχους, οι όποιοι προτίμησαν τήν παρουσία των Έλλήνων εκεί. Τά πράγματα τους έπόμενους μήνες εξέλιχθηκαν άκόμη πιό εϋνοϊκά για τά έλληνικά συμφέροντα, άφενός λόγω τής διακήρυξης των «14 σημείων» από τον πρόεδρο των Η.Π.Α. Ούίλσον, πού ήταν υπέρ τής αυτοδιάθεσης των υπόδουλων λαών, κι άφετέρου από τή σύμπτωση των έλληνικών συμφερόντων με αύτών τής Άγγλίας.

Έτσι, παρά τήν άναστάτωση πού προκλήθηκε από τά αίματηρά έπεισόδια κατά τήν άποβίβαση των Έλλήνων στη Σμύρνη, σύντομα οι Σύμμαχοι έδωσαν τήν άδεια στον έλληνικό στρατό νά έπεκτείνει τή ζώνη κατοχής του στη δυτική Μικρά Άσία. Τήν ίδια στιγμή όμως ή έλληνική παρουσία στη Σμύρνη θέριεψε τήν αντίσταση των Τούρκων, πού παρά τή συνθηκολόγηση τής σουλτανικής κυβέρνησης συσπειρώθηκαν γύρω από τό πρόσωπο του στρατηγού Μουσταφά Κεμάλ.

Παναγιώτης Μητσόπουλος

Μεγάλες Δυνάμεις καί συμφέροντα

Τό σχέδιο του αϊγύπτιου στρατηλάτη Ίμπραήμ νά ύποτάξει τους έλληνικούς πληθυσμούς και νά καταστείλει τήν Έπανάσταση του 1821 άποτυχαίνει παταγωδώς. Δυόμισι χρόνια βρίσκεται στην Πελοπόννησο (1825-1827) και δέν έγινε κυρίαρχος της. Δέν κατάφερε νά συλλάβει τον ήγέτη με τή στρατηγική ιδιοφυΐα, τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, δέν έκαμψε τήν άγωνιστικότητα των έπαναστατών.

Τή στιγμή πού βρίσκεται έγκλωβισμένος στην Πελοπόννησο, έρχεται ό τριεθνής στόλος, 20 Ίκτωβρίου 1827, υπό τον άγγλο άντιναύαρχο Κόδριγκτον, τον γάλλο ύπωναύαρχο Δεριγνύ και τον ρώσο ύπωναύαρχο Χείδεν, και κατανικά τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο του Ίμπραήμ, βυθίζοντάς τον έξω από τό Ναυαρίνο, στη δυτική άκτή τής Πελοποννήσου. Μέσα σε λίγες ώρες ό περίφημος τουρκοαιγυπτιακός στόλος, μεγαλύτερος από τον στόλο των τριών Μεγάλων Δυνάμεων, έξανεμίζεται.

Άραγε γιατί έρχονται οι τρεις στόλοι των Μεγάλων Δυνάμεων στο Ναυαρίνο; Τρέφουν αισθήματα άγνά για τήν καθημαγμένη Ελλάδα και έπιθυμούν νά τήν έλευθερώσουν από τον τουρκικό ζυγό;

Πρώτα ή Άγγλία στέλνει τον στόλο της στο Ναυαρίνο και τήν ακολουθούν σκοπίμως ή Γαλλία κι ή Ρωσία. Βαθύ και σκοτεινό είναι τό σκεπτικό τής βρετανικής πολιτικής. Πρωταρχικός της στόχος είναι νά έμποδίσει τον άντιβασιλιά και πασά τής Αϊγύπτου Μωχάμετ Άλυ, τον πατέρα του Ίμπραήμ, νά αναλάβει τον έλεγχο τής Όθωμανικής Αύτοκρατορίας και νά τή μεταβάλει σε ύπερδύναμη. Στη συ-



νέχεια ή Ἀγγλία προγραμματίζει νά ἀποικιοποιήσῃ τήν Αἴγυπτο, ὥστε νά ἀνοίξει ὁ δρόμος πρὸς τὸ Σουέζ καί νά συνδέσῃ τή Μεσόγειο μέ τήν αὐτοκρατορία τῆς στίς Ἰνδίες. Τό ὄνειρο τῶν Ἑγγλων δέν ἐνσαρκώνεται τώρα, ἀλλά ἀργότερα, τό 1841, ὅταν ἡ Αἴγυπτος ὑπὸ τήν προστασία τους ἀνακηρύσσεται πλέον ἀνεξάρτητο κράτος -μέχρι τότε ὑποτελής στούς Ὀθωμανούς- καί γίνεται πέρασμα τῆς Ἀγγλίας, γιά νά ἐκτελέσῃ παρελθοντικά τῆς σχέδια.

Στό Ναυαρίνο, λοιπόν, ἐμφανίζονται οἱ τρεῖς στόλοι τῶν Μεγάλων Δυνάμεων καί δίνουν τήν ἐντύπωση πὼς νοιάζονται γιά τά δίκαια τῆς δόλιας πατρίδας μας, νά «καθαρίσουν» τάχα τήν Πελοπόννησο ἀπό τήν παρουσία τοῦ ἀδίστακτου Ἰμπραήμ -πού δῆθεν καταστέλλει τήν Ἐπανάσταση-, ἐνῶ παρασκηνιακά παλεύουν μέ νύχια καί μέ δόντια νά ἱκανοποιήσουν τά μακρόπνοα ἀποικιοκρατικά τους ὁράματα.

Ἀντίθετα, στό μαρτυρικό ὁρόσημο 1922, οἱ Μεγάλες Δυνάμεις εἶχαν ἐξα-

σφαλίσῃ τά συμφέροντά τους, τίς ζώνες ἐπιρροῆς τους, κοινῶς «τά εἶχαν βρεῖ» μέ τόν Κεμάλ, ἀφοῦ τό καλοκαίρι τοῦ 1922 ὑπογράφονται συμφωνίες μεταξύ τους. Ὁ Κεμάλ παύει νά διεκδικεῖ τή Μοσούλη, ὑποκύπτοντας στίς ἀξιώσεις τῆς Ἀγγλίας, πού σχεδιάζει νά δημιουργήσῃ ἓνα ζηλευτό προτεκτοράτο, συμπεριλαμβάνοντας καί τή Μοσούλη μέ τίς πετρελαιοπηγές τῆς. Ἐξάλλου, οἱ Μεγάλες Δυνάμεις δέν θέλουν -φοβούνται- νά δημιουργηθεῖ στήν ἀνατολική Μεσόγειο μιά πανίσχυρη ἐλληνική δύναμη.

«Καί ἐπομένως, διέπραξαν τό ἀνοσιούρημα νά μὴν ἐπιτρέψουν τή λύση τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος μέ τόν μόνο ἀρμόζοντα καί πρέποντα τρόπο. Στή θέση τοῦ τουρκομογγολικῆς προελεύσεως ὀθωμανικοῦ χαλιφάτου νά δημιουργηθεῖ ἓνα μεγάλο χριστιανικό κράτος μέ πρωτεύουσα τήν Κωνσταντινούπολη, τό ὅποιο θά σήμαινε ὅτι ὁ δυτικός κόσμος θά ἔφτανε ὡς τόν Εὐφράτη μ' αὐτή τή λύση. Ἄντ' αὐτοῦ ἐπέτρεψαν τήν ἀνασυγκρότηση τῆς Τουρκίας καί τά ἀποτε-

λέσματα τά βλέπουμε σήμερα...», έκτιμά ό δρ. Οίκονομικών καί Κοινωνικών Έπιστημών του Πανεπιστημίου Γενεύης καί δρ. Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Άθηνών Μελέτης Μελετόπουλος.

Έτσι μετά τήν άποτυχία μας στον Σαγγάριο, ή κυβέρνηση του Δημητρίου Γούναρη επικαλείται άπεγνωσμένα τή μεσολάβηση των Δυνάμεων, γιά νά έπέλθει ένας έντιμος συμβιβασμός μέ τήν Τουρκία. Η Άγγλία ύποστηρίζει θεωρητικά μόνο τίς έλληνικές θέσεις. Η Γαλλία άπροκάλυπτα τορπιλίζει κάθε φιλελληνική ένέργεια καί προμηθεύει πολεμικό ύλικό στον έχθρό. Κι όταν τό μέτωπο καταρρέει όριστικά, οί έλληνικές στρατιωτικές δυνάμεις μαζί μέ τον άμαχο πληθυσμό προσπαθούν νά έπιβιβαστούν στα πλοία. Μπαίνουντας οί δυνάμεις του Κεμάλ στή Σμύρνη, 8 Σεπτεμβρίου 1922, καίνε τήν πανάρχαια πόλη καί σφαγιάζουν τους κατοίκους της μπροστά στα άπαθή βλέμματα των ξένων στρατιωτών, Άγγλων, Γάλλων, Άμερικανών καί Ιταλών. Άνάμεσα στα θύματα συγκαταλέγεται καί τό ιερό σφάγιο, ό έθνοϊερομάρτυρας μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος, πού έπέλεξε νά μείνει κοντά στο χειμαζόμενο ποίμνιό του.

«Καθώς τό άντιτορπιλικό ξεμάκραινε από τή φοβερή σκηνή καί τό σκοτάδι άπλωνόταν, οί φλόγες πού φυσομανούσαν πιά σέ μεγάλο μέρος τής Σμύρνης λάμπανε όλο καί περισσότερο, δημιουργώντας ένα σκηνικό άπαίσιος καί μακάβριας όμορφιάς». Όχι. Δέν ήταν συνωστισμός, ήταν ίδια ή κόλαση. «Ιστορικοί καί άρχαιολόγοι δηλώνουν ότι στα παγκόσμια χρονικά δέν ύπάρχει παρά μόνον ένα γεγονός πού μπορεί νά συγκριθεί μέ τήν καταστροφή τής Σμύρνης καί του χριστιανικού πληθυσμού της από

τους Τούρκους... Τό γεγονός αυτό είναι ή καταστροφή τής Καρχηδόνας από τους Ρωμαίους, τό 146 π.Χ. Όστόσο, στήν Καρχηδόνα δέν ύπήρχε στόλος χριστιανικών πολεμικών πλοίων πού νά άτενίζει άδιάφορα μιά σφαγή γιά τήν όποία ύπεύθυνες ήταν οί κυβερνήσεις τους. Στήν Καρχηδόνα δέν βρίσκονταν άμερικανικά άντιτορπιλικά... Μιά όβίδα πού θά έσκαγε στο βρόντο πάνω από τήν τουρκική συνοικία θά συγκρατούσε τή θηριωδία των Τούρκων».

«Μά ή όβίδα αυτή δέ ρίχτηκε», σημειώνει ό λογοτέχνης Δημήτρης Φωτιάδης στο έργο του «Ένθυμήματα». «Τά συμφέροντα είχαν στομώσει τίς μπούκες των κανονιών του πανίσχυρου συμμαχικού στόλου. Κι έτσι μέ πύρινα γράμματα γράφτηκαν στήν ιστορία τής άνθρωπότητας τουτοι έδώ οί αριθμοί: 700.000 νεκροί, 1.500.000 πρόσφυγες».

«Τό πιό θλιβερό, αλλά καί τό πιό σημαντικό χαρακτηριστικό τής όλης εικόνας ήταν ή παρουσία των πολεμικών πλοίων στο λιμάνι τής Σμύρνης τό σωτήριο έτος 1922, όπου άδρανή παρακολουθούσαν τήν τελευταία πράξη τής τραγωδίας των χριστιανών τής Τουρκίας», ύπογραμμίζει ό τότε Πρόξενος των Η.Π.Α. στή Σμύρνη Τζώρτζ Χόρτον στο βιβλίο του «Η μάστιγα τής Άσίας», ό όποιος, παρακούοντας τίς διαταγές του άμερικανου ύπατου άρμοστή στήν Κωνσταντινούπολη, έκανε ό,τι μπορούσε γιά νά σώσει χριστιανούς. Καί συνεχίζει συγκλονισμένος: «Ένα από τά δυνατότερα συναισθήματα πού πήρα μαζί μου από τή Σμύρνη ήταν τό συναίσθημα τής ντροπής, γιατί άνήκα στο άνθρώπινο γένος».

Έλληνίς



Ὁ ἄγνωστος σωτήρας τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας

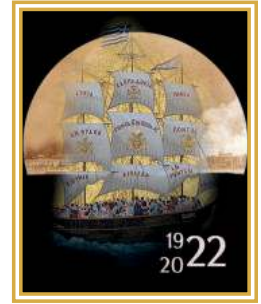
Ὁ ἄμερικανός Asa Jennings (Ἐἰζα Τζένινγκς) ἔφτασε στή Σμύρνη τόν Ἰούλιο τοῦ 1922 ὡς ἀπεσταλμένος τῆς Χριστιανικῆς Ἑνώσεως Νέων (YMCA), γιά νά ἐργαστεῖ ὡς γραμματέας στό τοπικό τῆς παράρτημα. Ἐξωτερικά δέν προκαλοῦσε καμία ἐντύπωση, καθὼς ὁ 44χρονος τότε Τζένινγκς ἦταν καμπούρης, λόγω τῆς φυματίωσης, καί δέν ξεπερνοῦσε τό 1,60μ. ὕψος. Λίγες μέρες μετά τήν ἀφίξη του ἀκολούθησε ἡ κατάρρευση τοῦ ἑλληνικοῦ μετώπου στή Μικρά Ἀσία καί ἡ ἀτακτη ὑποχώρηση τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ μέ χιλιάδες πρόσφυγες. Στίς 26 Αὐγούστου οἱ ἑλληνικές ἀρχές ἐγκατέ-

λειψαν τή Σμύρνη καί ὁ χριστιανικός πληθυσμός τῆς (Ἑλληνες κι Ἀρμένιοι), καθὼς καί οἱ πρόσφυγες πού βρισκόνταν στήν πόλη βρέθηκαν στό ἔλεος τῶν τσετῶν, τῶν

ἀτάκτων τοῦ Μουσταφᾶ Κεμάλ, καί τῶν ντόπιων Τούρκων, πού ἐπιδόθηκαν σ' ἓνα ὄργιο σφαγῆς καί λεηλασίας. Ἀκολούθησε ἡ πυρπόληση τῆς πόλης, καθὼς οἱ Τούρκοι θεωροῦσαν ὅτι μόνον ἔτσι θά ἀναγκάζονταν οἱ Ἑλληνες νά φύγουν καί νά πάψει νά εἶναι «ἀπιστη» ἡ Σμύρνη.

Ἡ φωτιά μαινόταν γιά 4 μέρες κι ἀνάγκασε τοὺς Χριστιανοὺς νά καταφύγουν στήν προκουμαία, ἐλπίζοντας στήν προστασία τῶν πολεμικῶν πλοίων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων πού βρισκόνταν στό λιμάνι τῆς πόλης. Δυστυχῶς, τά πληρώματα τῶν πλοίων αὐτῶν εἶχαν ἐντολές νά μὴ δεχτοῦν ὅσους δέν ἦταν πολῖτες τῶν κρατῶν τους κι ἔδιωχναν ὅσους πλησίαζαν μέ βάρκες. Μόνον ἓνας ἰάπωνας πλοίαρχος ἄδειασε τό φορτίο του στή θάλασσα γιά νά σώσει ὅσους μποροῦσε. Ἐπίσης, δέν ὑπῆρχαν ἑλληνικά πλοῖα, καθὼς ὑπῆρχε ἐντολή ἀπό τήν ἑλληνική κυβέρνηση νά μὴν ἐπιτραπεῖ ἡ φυγή τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. «Καλύτερα νά μείνουν ἐδῶ νά τοὺς σφάζει ὁ Κεμάλ, γιατί ἂν πᾶνε στήν Ἀθήνα θά ἀνατρέψουν τά πάντα», ἀναφέρεται ὅτι εἶπε ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής Ἀριστείδης Στεργιάδης στόν νεαρό τότε Γεώργιο Παπανδρέου.

Μέσα σ' αὐτήν τήν ἀθλιότητα ὁ Τζένινγκς ὄρθωσε τό ἀνάστημά του. Ἦδη μέχρι τότε, μαζί μέ ἐλάχιστους φιλόθρωπους Ἀμερικανούς προσέφερε ἀνθρωπιστική βοήθεια κι ἔσωζε ὅσους μποροῦσε. Βλέποντας ὅμως ὅτι ὁ κόσμος πού ἦταν στήν παραλία πέθαινε ἀπό τήν



πεινά και τή δίψα και μαθαίνοντας ότι οι Τούρκοι θά τούς έκτόπιζαν στό έσωτερικό γιά νά τούς έξοντώσουν, συναντήθηκε μέ τόν Κεμάλ και τοῦ ζήτησε νά έπιτρέψει στους Χριστιανούς νά φύγουν. Οἱ Τούρκοι τοῦ έδωσαν 7 μέρες διορία γιά νά φυγαδέψει τόν κόσμο, μέ εξαίρεση τούς άνδρες 17-45 έτών, πού ὄφειλαν νά άποκαταστήσουν τίς καταστροφές τοῦ πολέμου. "Ενας γάλλος πλοίαρχος, πού βρισκόταν μέ τό πλοίο του στή Σμύρνη, άρνήθηκε νά μεταφέρει πρόσφυγες, ένώ ένας Ιταλός δέχτηκε νά παραλάβει 2.000 άτομα και νά τούς μεταφέρει στή Μυτιλήνη μέ τό αντίστοιχο αντίτιμο. Μαζί του πήγε κι ὁ Τζένινγκς, πού βρήκε στό νησί πολλά έμπορικά πλοία άγκυροβολημένα. "Εχοντας τήν έγγύηση τών Τούρκων και σέ συνεργασία μέ τόν άμερικανό πλωτάρχη Πάουελ, πού θά παρείχε προστασία στά έλληνικά πλοία, ζήτησε επανειλημμένα από τόν στρατηγό Φράγκου νά τοῦ διαθέσει τά πλοία γιά τήν άπομάκρυνση τών προσφύγων από τή Σμύρνη. 'Ο στρατηγός όμως ήταν έπιφυλακτικός.

Τό άλλο πρωί ὁ Τζένινγκς έπιβιβάστηκε στό θωρηκτό «Κιλκίς», τοῦ οποίου ὁ κυβερνήτης, 'Ιωάννης Θεοφανίδης, ήταν πρόθυμος νά βοηθήσει στέλνοντας κωδικοποιημένα μηνύματα μέσω τοῦ ασύρματου τοῦ πλοίου στόν έλληνα πρωθυπουργό. Αρχικά ὁ πρωθυπουργός κοιμόταν. "Όταν ὁ Τζένινγκς ζήτησε νά τόν ξυπνήσουν, ὁ πρωθυπουργός ζήτησε νά γίνει συνεδρίαση τοῦ ύπουργικοῦ συμβουλίου. 'Η κυβέρνηση κωλυσιεργούσε και τότε ὁ Τζένινγκς, μετά από συμβουλή τοῦ Θεοφανίδη, αναγκάστηκε νά προχωρήσει στό έσχατο μέσο πού διέθετε, τόν έκβιασμό. "Αν δέν τοῦ έδιναν τά πλοία

γιά τή διάσωση τών 'Ελλήνων, τό επόμενο μήνυμα από τόν ασύρματο θά στελονόταν άνοιχτά χωρίς κωδικό και ὅλος ὁ κόσμος θά μάθαινε ότι ἡ έλληνική κυβέρνηση θά άφηνε στά χέρια τών Τούρκων εκατοντάδες χιλιάδες "Ελληνες τής Μικρᾶς Ασίας. 'Ο έκβιασμός λειτουργησε κι ὅλα τά πλοία στήν περιοχή τέθηκαν υπό τόν έλεγχο τοῦ Τζένινγκς, καθιστώντας τον προσωπικά υπεύθυνο γιά κάθε πλοίο πού θά χανόταν.

'Η επιχείρηση ξεκίνησε μέ τόν Τζένινγκς νά βρίσκεται στό πρώτο πλοίο, «ναύαρχος» ενός άσυνήθιστου στόλου 26 συνολικά πλοίων. Οἱ Τούρκοι τελικά παρέτειναν κατά τέσσερις μέρες τήν προθεσμία και ταυτόχρονα ἡ έλληνική κυβέρνηση κατόρθωσε νά αύξήσει τόν αριθμό τών πλοίων σέ 55. "Ετσι έγινε δυνατό νά διασωθοῦν από τό λιμάνι τής Σμύρνης πάνω από 350.000 άτομα. Στή συνέχεια οἱ Τούρκοι επέτρεψαν στόν Τζένινγκς νά παραλάβει Χριστιανούς κι από άλλα λιμάνια, από τόν Εϋξεινο Πόντο ως τή Συρία. Τούς επόμενους μήνες ὁ Τζένινγκς συντόνισε σέ συνεργασία μέ τίς κυβερνήσεις τής 'Ελλάδας και τών Η.Π.Α. ένα πραγματικά τιτάνιο έργο διάσωσης χιλιάδων Χριστιανών τής Τουρκίας.

Γιά τίς υπηρεσίες του ὁ Τζένινγκς τιμήθηκε από τήν 'Ελλάδα μέ τίς ύψηλότερες στρατιωτικές και πολιτικές διακρίσεις ταυτόχρονα. Πέθανε τό 1933 και δυστυχώς λίγοι σήμερα θυμούνται τό ὄνομά του. "Ας εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ ευγενοῦς αὐτοῦ ανθρώπου, ενός πραγματικοῦ ευεργέτη τοῦ 'Ελληνισμοῦ!

Π. Μητσόπουλος



Τό «μισοτελειωμένο» σπιτικό

Τήν ιστορία για τό άρχοντικό σπίτι τής οικόγένειάς μας στό σημερινό Erenkoy τής Μ. Άσίας τήν είχα άκούσει πολλές φορές από τόν πατέρα μου. "Όταν κάποτε μέ κάποιο έκδρομικό βρεθήκαμε σέ έκείνες τίς περιοχές, θέλησε νά τό άναζητήσει, αλλά δέν γνώριζε ούτε πού ήταν, ούτε πώς έμοιαζε άκριβώς. Μόνο διηγήσεις είχε άκούσει κι αυτός από τούς παππούδες του.

"Όταν ήμουν μικρότερη, έρχόμουν συχνά σέ δύσκολη θέση για τό έπώνυμό μου. "Έχει κατάληξη -ίδου, όποτε, όταν συστηνόμουν, ήταν εύλογη πάντα ή έρώτηση: «Πόντια;». Τήν άρνητική μου άπάντηση τίς περισσότερες φορές άκολουθούσε μία μικρή άπογοήτευση από τόν συνομιλητή: «"Έ, δέν μπορεί... Θά έχεις καμία ρίζα, ψάξ' το λίγο...». Καί γεννιόταν πάντα μέσα μου ένα παράπονο: «Μά γιατί νά μήν είμαι Πόντια κι έγώ;». 'Η άλήθεια είναι πώς στά μικρά μου μάτια φάνταζε πιό «δημοφιλής» ή ποντιακή γενιά καί δίπλα της οί δικές μου ρίζες έμοιαζαν λιγότερο ένδιαφέρουσες.

Τό έπίθετο τής οικόγένειας είναι μικρασιατικό. "Έφτασε στην Έλλάδα, από τό σημερινό Canakkale, προσφυγόπουλο κι αυτό μαζί μέ τόν προπάππο, κατά τήν άνταλλαγή τών πληθυσμών τό 1923.

Μαζί του όμως κουβαλά κι άλλες ιστορίες. Αύτή τής προγιαγιάς, πού ζούσε στην Άρτάκη, στην Προποντίδα Θάλασσα. 'Η άγροτική της οικόγένεια συμβίωνε ήρεμα κι άρμονικά μέ τούς λίγους Τούρκους πού κατοικούσαν εκεί. 'Η ζωή τούς τά έφερε όμως έτσι, πού τό 1922 άναγκάζονται νά έγκαταλείψουν άτρύγητα τά άμπέλια τους, για νά φύγουν ξαφνικά καί νά έγκατασταθούν μέ τά πλοία πρόσφυγες στην Καβάλα. Κι εκεί, οί δύο προσφυγικές οικόγένειες ένώθηκαν σέ μία μεγαλύτερη κι έφεραν στον κόσμο τόν παππού.

Τό μικρασιατικό έπίθετο όμως έφερε μαζί του καί τήν ιστορία τής γιαγιάς, κι άς τό έκανε δικό της μετά τόν γάμο της μέ τόν παππού. "Ήταν καί αύτή από προσφυγική οικόγένεια, αν καί γεννήθηκε στή Θάσο, τό τελευταίο από 10 παιδιά. 'Η δική της ιστορία παρόμοια, μά καί διαφορετική...

Άρχές 20ού αιώνα, στην περιοχή πού σήμερα βρίσκεται τό παραλιακό Erenkoy, κοντά στό Canakkale καί τήν άρχαία Τροία... Μπαίνουν τά πρώτα θεμέλια για τό παραθαλάσσιο, διώροφο, πέτρινο σπίτι τής νέας οικόγένειας. 'Ο προπάππος, από εύπορη γενιά καί πλοιοκτήτης τριών μεγάλων άλιευτικών σκα-

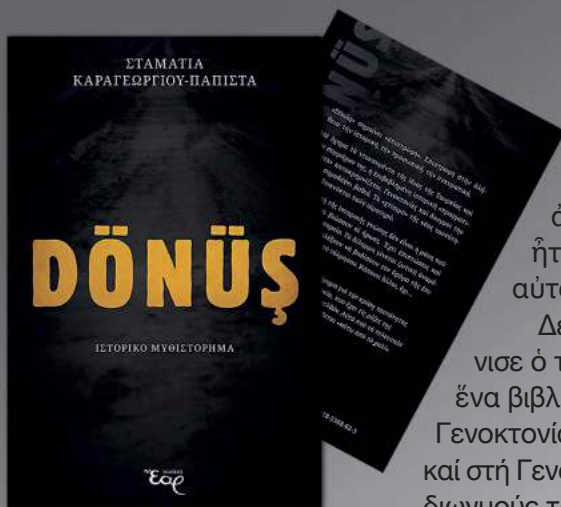
φών, σέ κάποιο ταξίδι του εκεί γνωρίζει τήν προγιαγιά καί άποφασίζου νά άρχισου τή ζωή τους στόν τόπο αυτό. Τό σπιτικό χτίζεται άργά καί σταθερά, ένώ καινούργια παιδικά γέλια προστίθενται συνεχώς, όσο ο καιρός περνάει. Μέχρι πού τό 1917 ο έκκωφαντικός ήχος άπό τά πολεμικά άεροπλάνα τούς άναστατώνει. Η περιοχή δέχεται συμμαχική έπίθεση, άφού ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος είναι γεγονός. Γρήγορα καί ξαφνικά ή οικογένεια άναγκάζεται νά μαζέψει για πρώτη φορά τά ύπάρχοντά της καί νά περάσει άπέναντι στην Ίμβρο, για περισσότερο άσφάλεια. Τό νέο σπίτι μένει μισοτελειωμένο...

Μέ τή Συνθήκη των Σεβρών τό 1920, θεωρώντας πώς καλύτερεψαν τά πράγματα, επανέρχονται στην πατρίδα (όπως τήν έλεγαν), για νά συνεχίσου τή ζωή τους καί τό χτίσιμο του σπιτιού πού άφησαν πίσω... Κάποια άπό τά μικρότερα παιδιά τό βλέπου για πρώτη φορά. Τά πιό μεγάλα μπορούν πιά καί κουβαλοούν πέτρες κι έτσι βάζου κι αυτά τό λιθαράκι τους -στην κυριολεξία- στό νέο σπιτικό. Ο κόπος όμως, ή κούραση κι ή προσμονή έχουν φτάσει στό τέλος τους. Καλοκαίρι του 1922 καί τό χτίσιμο ολοκληρώνεται. Η πολυμελής πλέον οικογένεια μπορεί πιά νά στεγάσει τήν εύτυχία της στό καινούργιο της σπίτι, πού μέ προσωπικό κόπο καί έξοδα είχε καταφέρει νά τελειοποιήσει, μετά άπό τόσα χρόνια. Οί προετοιμασίες άρχίζου μέ μεγάλη χαρά άπό όλους καί ή παραμονή της μετακόμισης έχει έπιτέλους φτάσει. Μέσα σέ όλον τόν όμορφο αυτόν πανικό όμως έμφανίζεται ξαφνικά ένας Τουρκος, φίλος του πατέρα: «Πάρε τήν οικογένειά σου καί φύγε! Ο Κεμάλ κατεβαίνει καί σφάζει...».

Τό ολοκληρωμένο τους σπίτι δέν θά τούς φιλοξενήσει ποτέ... Κι αυτό τούς είχε μείνει παράπονο, μέχρι τό τέλος... Τουλάχιστον ήταν άπό αυτούς πού πρόσλαβαν νά φύγου έγκαίρως (κι αυτό χάρη σέ μία γνωριμία) καί δέν έζησαν τόν διωγμό σέ όλη του τή φρίκη. Πρόσφυγες όμως, άκολουθήσαν μία διαδρομή λίγων χρόνων μέχρι νά βρουν τό λιμάνι τους. Μερικούς μήνες καί πάλι στην Ίμβρο, τό 1923 στόν Σταυρό Χαλκιδικής, τό 1924 στοιβαγμένοι στίς καπναποθήκες της Καβάλας καί τελικός προορισμός τους ή Θάσος. Ο άλλοτε πλούσιος πλοιοκτήτης πατέρας της οικογένειας παίρνει μία ψαρόβάρκα καί γίνεται φτωχός κι άπλός ψαράς, για νά θρέψει τήν οικογένειά του, πού τή στέγασε τελικά σέ ένα μικρό φτωχικό σπιτάκι στόν Λιμένα της Θάσου.

Τό πρώτο σπίτι δέν κατοικήθηκε ποτέ... Μένει ένα πονεμένο κομμάτι για τήν οικογένεια... Οί άνθρωποι πού τό έφτιαξαν έχουν φύγει πιά άπ' τή ζωή... Εκείνο όμως -όπως καί τά σπιτία άλλων προσφύγων- θά παραμένει εκεί για έμάς τούς νεότερους... Για νά θυμίζει... Άπό πού, πώς καί γιατί καταλήξαμε έδώ πού είμαστε... Για νά θυμίζει πώς κάτι έχουμε αφήσει πίσω... Γιατί ή Μικρασία κρύβει πολλές ιστορίες όπως αυτού του σπιτιού... Ένός σπιτιού πού δείχνει πώς ή καρδιά της Ελλάδας χτυπάει καί εκεί... Ένός σπιτιού πού θά είναι πάντα στό μυαλό μου... μισοτελειωμένο, άκόμη κι αν στό τέλος ολοκληρώθηκε... Ένός σπιτιού πού συμβολίζει άκριβώς αυτό πού εκφράζου αυτοί οί τόποι για τούς ανθρώπους τους: τίς Άλησμόνητες Πατρίδες.

Α. Σ.



«DÖNÜŞ»

Όταν ήμουν φοιτήτρια είχα διαβάσει πολλά βιβλία, διηγήματα και μυθιστορήματα, πού είχαν σχέση με τή Μικρασιατική Καταστροφή και τή Γενοκτονία των Ποντίων. Είχα ρίξει τόσα πολλά δάκρυα κι είχα τόσο πονέσει διαβάζοντας για όλα τά δεινά πού ζήσανε οί άνθρωποι εκείνης τής έποχής, πού είχα υπόσχεθει στόν έαυτό μου πώς δέν θά ξαναδιαβάσω άλλο παρόμοιο. «Φτάνει τόση μαυρίλα στην ψυχή μου. Έμαθα άρκετά». Γυρνούσα τήν πλάτη σέ όποιοδήποτε παρόμοιο βιβλίο για άρκετά χρόνια. Ή μόνη φορά πού επέτρεψα στόν έαυτό μου νά παραβεί τήν υπόσχεσή του ήταν για τό βιβλίο τής Halo Thea «Ούτε τό όνομά μου». Ένα βιβλίο πού μέ στοιχειώνει ακόμα, κι άς έχουν περάσει έφτά χρόνια από τότε πού τό διάβασα.

Όταν κυκλοφόρησε τό νέο βιβλίο τής κ. Σταματίας Καραγεωργίου, DÖNÜŞ, ήξερα πώς για άλλη μία φορά θά άθετούσα τήν

υπόσχεσή μου. Έχοντας αγαπήσει δύο από τά προηγούμενα βιβλία τής, «Γιά τούς καρπούς τής άκακίας» και «Ό ξύλινος Σταυρός», ήταν βέβαιο πώς σύντομα θά διάβαζα κι αυτό.

Δέν σάς κρύβω πώς στην άρχή μέ ξένισε ό τίτλος του. Γιατί μία τούρκικη λέξη σέ ένα βιβλίο πού διαπραγματεύεται όχι μόνο τή Γενοκτονία των Ποντίων αλλά κάνει άναφορές και στή Γενοκτονία των Άρμενίων, στους έν γενει διωγμούς των Έλλήνων όχι μόνο τό 1919 -1922 αλλά και στό πογκρόμ τής 6/9/1955 στην Κωνσταντινούπολη; Γιατί ό τίτλος νά είναι στά τουρκικά, ένw τό θέμα του βιβλίου «στάζει» έλληνικό αίμα;

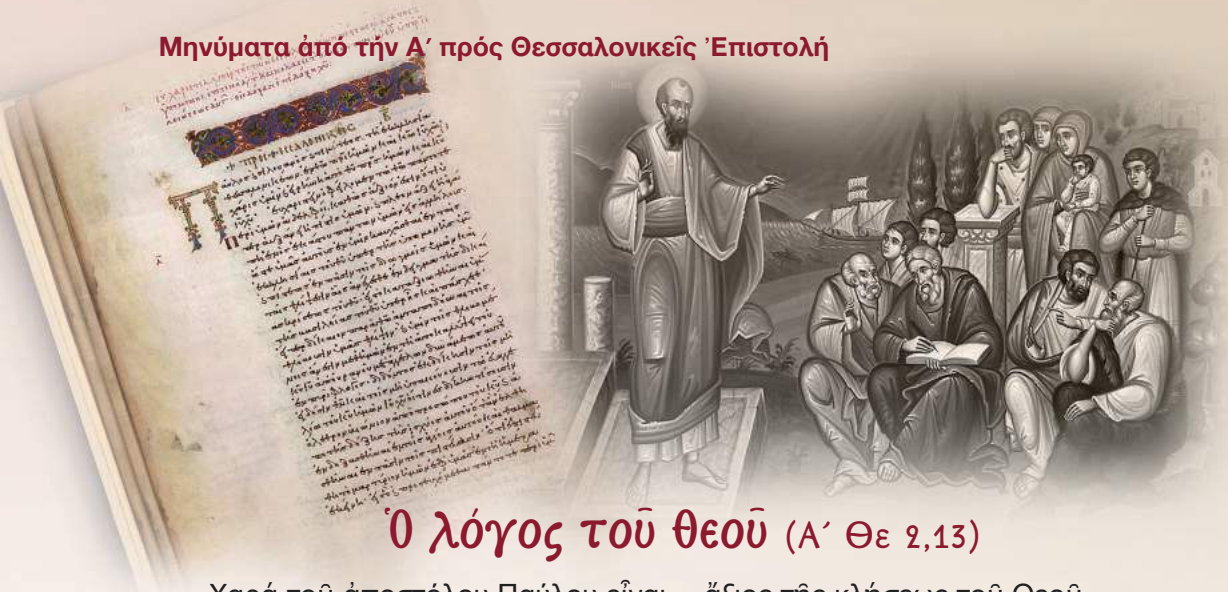
Ή άπάντηση δίδεται από τίς πρώτες σελίδες: Ή συγγραφέας, πολύ έξυπνα, άφηγείται τά παραπάνω γεγονότα μέσα από τά μάτια των ήρώων τής, πού όμως είναι όλοι Τούρκοι. Κι έτσι μαθαίνουμε κι έμεις για τήν κρίση ταυτότητας πού ζει μερίδα των πολιτών τής γείτονος χώρας, αλλά και πώς ή Τουρκία έπιμελώς έχει άποκρύψει ή και έξαφανίσει κάθε ένοχοποιητικό στοιχείο των έγκλημάτων τής.

Οί ήρωες του βιβλίου, λοιπόν, θά βρουν τόν δρόμο τής έπιστροφής; (Αυτό σημαίνει DÖNÜŞ). «Έπιστροφή στην άλήθεια: τήν ιστορική, τήν προσωπική, τήν πνευματική», όπως σημειώνεται στό όπισθόφυλλο.

Τό DÖNÜŞ είναι ένα ιστορικό μυθιστόρημα και δέν τό κρύβει: μεγάλο μέγεθος (619 σελίδες), ιστορικά ντοκουμέντα, ύπαρκτά πρόσωπα. Ή συγγραφέας του όμως κατορθώνει νά ίσορροπήσει άπόλυτα ανάμεσα στην ιστορία και τή μυθοπλασία. Τό άποτέλεσμα; Ένα βιβλίο - κατάθεση για τό δράμα του Μικρασιατικού Έλληνισμού, πού σέ συνεπαίρνει μέ τήν πλοκή του, ένw παράλληλα διδάσκεισαι ιστορία!

Άς γίνει ή άνάγνωσή του ένα διαφορετικό μνημόσυνο στή μνήμη όσων χάθηκαν, πόνεσαν, θυσιάστηκαν!...

Σ.Τ.



Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ (Α΄ Θε 2,13)

Χαρά τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἶναι νά καταγγέλλεται τό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, νά κηρύπτεται τό εὐαγγέλιό του (πρβλ. Φι 1,18). Ὅταν οἱ μαθητές του παραλαμβάνουν αὐτό τό εὐαγγέλιο καί τό ἐφαρμόζουν στή ζωή τους, τότε ξεσπᾶ σέ καρδιόβγαλτες εὐχαριστίες πρὸς τόν Θεό: **«Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ἀδιαλείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ Θεοῦ ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων, ἀλλά καθὼς ἐστίν ἀληθῶς, λόγον Θεοῦ, ὃς καί ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν»** (Α΄ Θε 2,13). Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι ὁ ἀπόστολος δέν λέγει «ἀκούσαντες λόγον ἀκοῆς» ἀλλά «παραλαβόντες». Ὁ λόγος τόν ὁποῖο κήρυξαν οἱ ἀπόστολοι δέν ἦταν μόνο λόγια, ἀλλά εἶχε καί ἀντίκρισμα, τήν ἐν Χριστῷ ζωή τους. Μαζί μέ τή διδασκαλία οἱ πιστοί παρέλαβαν κι ὅ,τι ἀποτέλεσε στή συνέχεια τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή τόν λόγο τοῦ εὐαγγελίου ἐφαρμοσμένο. Αὐτό εἶναι ἡ ἱερά παράδοση: πῶς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βιώνεται μέ τή μετάνοια, τή μυστηριακή ζωή, τή φιλανθρωπία καί ὅλους τούς ἀγῶνες πού κάνει ὁ πιστός στήν προσπάθειά του νά φανεῖ

ἄξιος τῆς κλήσεως τοῦ Θεοῦ.

Ἡ μεγάλη χαρά τοῦ Παύλου ἦταν ὅτι οἱ Θεσσαλονικεῖς δέχθηκαν τό κήρυγμά του ὡς «λόγον Θεοῦ», ὅπως ἀκριβῶς ἦταν, καί ὄχι ὡς λόγια ἀνθρώπων. Ἡ ἀνθρώπινη γλῶσσα καί σκέψη ἀδυνατεῖ νά μιλήσει γιά τόν Θεό. Μόνον ὁ ἴδιος ὁ Θεός μπορεῖ νά μιλήσει γιά τόν ἑαυτό του. Καί τό κάνει αὐτό χρησιμοποιώντας δύο τρόπους: τή φυσική δημιουργία καί τή θεία ἀποκάλυψη.

Ἡ ἄρμονία, ἡ τάξη καί ἡ ἀκρίβεια μέ τήν ὁποία ἔχει δημιουργηθεῖ καί λειτουργεῖ τό σύμπαν μιᾶ γιά τόν Θεό· μᾶς ἀποκαλύπτει τήν πανσοφία, τήν παντοδυναμία, τήν ἀγαθότητα καί τόσες ἄλλες ιδιότητές του. Στή φυσική δημιουργία διαβάζει κανεῖς τήν ἄγραφη ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ, πού δόθηκε σ' ὅλο τόν κόσμο.

Ἡ γραπτή ἀποκάλυψη, ἡ ἅγια Γραφή, δέν μαρτυρεῖ ἀπλῶς τόν Θεό, ἀλλά φανερώνει ὀλοκάθαρα τό θέλημά του. Μᾶς ἀποκαλύπτει ὅλο τό σχέδιο τῆς θείας οἰκονομίας. Ἡ ἅγια Γραφή εἶναι θεόπνευστη, γραμμένη ἀπό τό Πνεῦμα τό ἅγιο. Γι' αὐτό ὅσα ἀποκαλύ-

ππει ἔχουν τό κύρος τῆς αὐθεντίας. Τονίζοντας τή σημασία τῆς ἁγίας Γραφῆς γιά τήν πνευματική πρόοδο καί σωτηρία τῶν πιστῶν ὁ ἅγιος Χρυσόστομος γράφει: «Μεγάλη ἀσφάλεια πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν τῶν Γραφῶν ἢ ἀνάγνωσις, μέγας κρημνὸς καί βάραθρον βαθὺ τῶν Γραφῶν ἢ ἄγνοια, μεγάλη προδοσία σωτηρίας τὸ μηδὲν ἀπὸ τῶν θείων εἰδέναι νόμων». «Αὐτό», συνεχίζει ὁ ἅγιος πατέρας, «γέννησε τίς αἰρέσεις. Αὐτὸ ἔφερε τὴ διεφθαρμένη ζωὴ. Αὐτὸ ἔκανε τὰ ἄνω κάτω. Εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν ἀποχωρήσει ὠφελημένος ἐκεῖνος πού συνεχῶς καί μέ προσοχὴ ἀπολαμβάνει τὴν ἀγιογραφικὴ μελέτη».

Ὁ Παῦλος μίλησε στοὺς Θεσσαλονικεῖς γιά τὸν Θεό κι ἐκεῖνοι δέχθηκαν τὸν λόγο του ὡς λόγος Θεοῦ. Καί τοὺς βεβαίωσε γι' αὐτὸ ἡ δύναμη καί ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος. Γι' αὐτὸ προστίθεται: «ὃς (ὁ λόγος) καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν». Μέσα τους οἱ Θεσσαλονικεῖς ἔνωσαν νὰ ἐνεργεῖ ἡ δύναμη τοῦ θείου λόγου. Εἶδαν τὸν ἐσωτερικό τους κόσμον νὰ μεταμορφώνεται, τὴ ζωὴ τους νὰ ἀλλάζει. Ἔλαβαν τὰ χαρίσματα καί τοὺς καρπούς τοῦ ἁγίου Πνεύματος (βλ. Γα 5,22-23). Ὁπλίστηκαν ἐσωτερικά μέ τέτοια δύναμη, ὥστε νὰ ἀντιμετωπίζουν μέ θαυμαστὴ γενναιότητα καί μέ χαρὰ τὸν διωγμὸ πού ξεσηκώθηκε ἐναντίον τους (πρβλ. 1,6). Ὅλα αὐτὰ βεβαίωναν ὅτι τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων ἦταν πραγματικὰ λόγος Θεοῦ.

Καθένας πού θέλει νὰ μιλήσει γιά τὸν Θεὸ πρέπει νὰ ἔχει γεμίσει ὁ ἴδιος ἀπὸ Θεοῦ, νὰ ἀποτελεῖ ἕνα σκεῦος τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ προσφέρει ἀπὸ τὸ περιεχόμενό του καί στοὺς ἄλ-

λους. Ὁ πιστὸς πού μελετᾷ καί βιώνει τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ ἀξιόπιστος μάρτυρας πού καταθέτει τὴ μαρτυρία του γιά τὸ πρόσωπο καί τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ. Δυστυχῶς σήμερα πολλοὶ κάνουν τὸ ἐξῆς μεγάλο λάθος: Ἐνῶ γιά κάθε θέμα ζητοῦν τὴν κατεύθυνση καί καθοδήγηση τοῦ εἰδικοῦ, δὲν κάνουν τὸ ἴδιο γιά τὸ θέμα τῆς πίστεως. Γιά νὰ κάνουν ἐγχείρηση π.χ. θὰ ζητήσουν χειρουργό, γιά νὰ θεραπεύσουν τὰ μάτια τους θὰ πᾶνε στὸν ὀφθαλμίατρο, γιά νὰ ράψουν τὸ παπούτσι τους θὰ τρέξουν στὸν τσαγκάρη, γιά τὰ ρούχα τους στὸν ράφτη· γιά κάθε θέμα ζητοῦν τὸν εἰδικό. Γιά νὰ γνωρίσουν ὅμως τὸν Θεὸ καί τὴν πίστη, δὲν ψάχνουν νὰ βροῦν ἐκεῖνον πού ἔχει τὴν εἰδικότητα τῆς πίστεως, τὸν πιστὸ ἄνθρωπο, ἀλλὰ ἐπιηρεάζονται ἀπὸ γνώμες ἀθέων καί ἀπίστων. Κι ἔτσι, βλέπουμε τοὺς ἀνθρώπους νὰ ρουφοῦν κυριολεκτικὰ ὅ,τι τοὺς σερβίρει ὁ κάθε ἄπιστος καί ἄθεος, καί ὅταν μιλοῦμε γιά εὐαγγέλιο νὰ σοκάρονται καί νὰ μὴ θέλουν νὰ ἀκούσουν, ἐνῶ γιά τὰ θέματα τῆς πίστεως εἶναι αὐτὸ ὁ μοναδικὸς καί ἀλάνθαστος ὁδηγός μας.

Τὸ μήνυμα πού μᾶς ἀπευθύνει ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶναι νὰ ζητοῦμε καί νὰ δεχόμαστε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ἀνθρώπους πού ἔχουν πιστέψει καί ζοῦν σύμφωνα μέ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ. Καί τὸ δικό τους κήρυγμα νὰ τὸ δεχόμαστε ὡς τὸν λόγο τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ, καί νὰ συμμορφώνουμε μ' αὐτὸ τὴ ζωὴ μας. Τότε θὰ ἀποκτήσουμε πνευματικὲς ἐμπειρίες, θὰ «ἐνεργεῖται ἐν ἡμῖν» ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅπως συνέβη μέ τοὺς Θεσσαλονικεῖς.

Στέργιος Ν. Σάκκος



ὁ τραπεζίτης τοῦ Γαλατᾶ

Οἱ ἐθνικοὶ μας εὐεργέτες ἔζησαν σέ χρόνους δύσκολους καί καταφέρνοντας νά προοδεύσουν, εἴτε στήν Ἑλλάδα εἴτε στό ἐξωτερικό, ἡ πρώτη τους προτεραιότητα ἦταν νά βοηθήσουν τήν πολύπαθη πατρίδα, χωρίς νά περιμένουν ἀναγνώριση. Δέν ξέ-ρουμε πραγματικά πῶς θά ἦταν ἡ Ἑλλάδα σήμερα, ἂν οἱ ἐθνικοὶ εὐεργέτες δέν φρόντιζαν νά τή διακοσμήσουν τόσο μέ ἔργα τέχνης ὅσο καί μέ κοινωφελῆ ἰδρύματα.

Ἕνας ἀπό αὐτούς εἶναι ὁ Γεώργιος Ζαρίφης, τό ὄνομα τοῦ ὁποίου δέν εἶναι γνωστό, καθώς οἱ εὐεργεσίες του ἔλαβαν χώρα στή γῆ τῆς Μικρασίας καί στή Θράκη. Ὁ Γεώργιος Ζαρίφης γεννήθηκε τό 1807 στό Μέγα Ρεῦμα τοῦ Βοσπόρου, σημερινό προά-στιο τῆς Κωνσταντινούπολης. Γιός τοῦ Γιαγκου καί τῆς Ταρσίτσας Ζαρίφη, ἀναγκάστηκε μικρός νά ἀφήσει τό ἀρχοντικό του στήν Πόλη καί νά φύγει μέ τό ξέσπασμα τῆς Ἐπα-

νάστασης τοῦ 1821, καθώς εἶχε ἀρχίσει μεγάλος διωγμός κατά τῶν Ἑλλήνων. Ὁ πατέρας του συνδεόταν μέ τή Φιλική Ἐταιρεία, καί γιά νά διασωθοῦν κατέφυγε μέ τήν οἰκογένειά του στήν Ὁδησσό, ὅπου τό ἐλληνικό στοιχεῖο ἦταν ἔντονα ἀνεπτυγμένο.

Ὁ τσάρος ἀνέλαβε τήν προστασία αὐτῆς τῆς ἐπιφανοῦς οἰκογένειας καί προσωπικά τή μόρφωση τοῦ Γεωργίου, ὁ ὁποῖος σπούδασε στό ὄνομα-στό Λύκειο Ρισελιέ τῆς Ὁδησοῦ. Στά 1830 ἦλθε στήν Ἑλλάδα καί ἔλαβε ἀπό τόν κυβερνήτη Ἰωάννη Καποδίστρια τήν τιμητική θέση τοῦ Γραμματέα τῆς Διοικήσεως τῆς Καρύταινας Ἀρκαδίας, ἀπό τήν ὁποία ὅμως ἀπογοητεύτηκε, καθώς ἐνιωθε ὅτι δέν ὑπῆρχε ἀκόμα προοπτική στή μόλις ἀπελευθερωμένη Ἑλλάδα. Γι' αὐτό τόν λόγο ξαναγυρίζει στήν Κωνσταντινούπολη, προσδοκώντας κάτι καλύτερο.

Ἀρχικά ἐργάζεται ὡς ἀπλός ὑπάλληλος στόν ἐμπορικό οἶκο τοῦ ἐπιχειρηματία Στέφανου Ζαφειρόπουλου, πού ἀσχολοῦνταν μέ εἰσαγωγή σιτηρῶν καί ἀλεύρων ἀπό τή Ρουμανία, καί σύντομα ξεχωρίζει γιά τίς ἐμπορικές ικανότητές του, κερδίζοντας τήν ἐκτίμηση τοῦ ἐργοδότη του καί τόν σεβασμό τοῦ κόσμου. Μέσα σέ δύο χρόνια καταφέρνει νά γίνει συνέταιρός του καί παντρεύεται τήν κόρη του, μέ ἀποτέλεσμα ἡ ἐπιχείρηση νά μετονομαστῆ σέ «Ζαφειρόπουλος καί Ζαρίφης». Οἱ μεγάλες του οικονομικές καί ἐμπορικές ἐπιτυχίες, ὅπως ἦταν φυσικό, τραβοῦν τήν προσοχή τοῦ σουλτάνου, πού τοῦ κάνει δελεαστικές προτάσεις νά ἀλλάξει ὑπηκοότητα καί νά ἐργαστεῖ γι' αὐτόν μέ πολύ μεγάλα ἀνταλλάγματα, τά ὁποῖα ἀποποιήθηκε

σθεναρά.

Λίγο καιρό αργότερα, μέ διαρκείς έξυπνες τοποθετήσεις καί διορατικότητα ό Γεώργιος Ζαρίφης άνοίγει τόν δικό του έμπορικό οίκο, τόν όποίο στή συνέχεια θά μετατρέψει σέ ισχυρή έμπορική τράπεζα. Ήταν μάλιστα ένας άπό τούς πρωταγωνιστές πού κρύβονταν πίσω άπό τήν ιδέα γιά τήν ίδρυση μίας εύρωστης Κεντρικής Τράπεζας γιά τήν Όθωμανική Αύτοκρατορία ήδη άπό τό 1856. Τό σημαντικό άλλά καί άξιοθαύμαστο είναι ότι άναλαμβάνει τή διαχείριση του τουρκικού χρέους, τό όποίο λύνει αίσίως γιά τούς Όθωμανούς έπειτα άπό τέσσερα χρόνια (1875-1879) κοπιώδους προσπάθειας! Έτσι, έπετεύχθη ή έκδοση του άυτοκρατορικού διατάγματος στίς 10/22 Νοεμβρίου 1879, μέ τό όποίο ή τουρκική κυβέρνηση παραχωρούσε στόν τραπεζικό του όμιλο επί μία δεκαετία τήν είσπραξη διάφορων φόρων.

Ό Ζαρίφης, μέ τήν οικονομική καί έμπορική ιδιοφυΐα πού τόν χαρακτηρίζει, συμμετέχει στό μετοχικό σχήμα πολλών άκόμα χρηματοπιστωτικών ίδρυμάτων, τόσο στήν Όθωμανική Αύτοκρατορία (Τράπεζα Κωνσταντινουπόλεως) όσο καί στήν Ελλάδα (Γενική Πιστωτική καί Τράπεζα Βιομηχανικής Πίστewς). Ός πρόεδρος καί μεγαλομέτοχος τής Τράπεζας Κωνσταντινουπόλεως έφτιαξε ύποκαταστήματα στήν Άθήνα, τό Λονδίνο καί τό Παρίσι, ένώ άπό τό 1864 άρχισε τή μακρά συνεργασία του τραπεζικού του όμίλου μέ τήν Έθνική Τράπεζα τής Ελλάδας.

Παρόλες τίς οικονομικές έπιτυχίες του, πού τόν άναδεικνύουν σέ μεγιστάνα του πλούτου καί σπουδαίο τραπεζίτη, ό Ζαρίφης δέν μεγαλοπιάνεται, γιατί είναι προπάντων πατριώτης καί πάντα κινείται



μέ γνώμονα τήν προκοπή του τόπου του. Μέσα σ' αυτήν τήν οικονομική μεγαλοουγία, ό έπιχειρηματικός αυτός νους ξεδιπλώνει όλες τίς άρετές του καί άφήνει νά ξεχειλίσει ή άγάπη του γιά τή ρημαγμένη άπό τή σκλαβιά Ελλάδα. Συμβάλλει στήν άνοικοδόμησή της, στή διάδοση τής έλληνικής παιδείας καί τήν πλουτίζει μέ έργα κοινής ώφέλειας.

Καταρχήν ύπήρξε ό βασικός χρηματοδότης τής Μεγάλης του Γένους Σχολής, ή όποία λειτουργούσε άπό τήν περίοδο τής Άλωσης. Στά χρόνια του Ζαρίφη μεταφέρεται στό Φανάρι τής Πόλης καί ό μεγαλοτραπεζίτης άναλαμβάνει σχεδόν έξολοκλήρου τή χρηματοδότησή της. Έτσι, εγκαινιάζεται τό έξαιρετικό αυτό οικοδόμημα του άρχιτέκτονα Κωνσταντίνου Δημάδη τό 1882, ένω μέ έξοδα τής οικογένειάς του άνακατασκευάζεται τό 1896 στά Πριγκηπονήσια ή Θεολογική Σχολή τής Χάλκης, πού είχε καταστραφεί άπό τόν μεγάλο σεισμό του 1894. Έχτισε επίσης πολλά νοσοκομεία, όρφανοτροφεία καί πτωχοκομεία στήν Κωνσταντινούπολη.

Έχοντας μεγάλη εύαισθησία στά θέματα τής έλληνικής παιδείας καί μόρφωσης ίδρυσε τά Ζαρίφεια Διδασκαλεία, σχολεία Άρρένων καί Θηλέων στή Φιλιππούπολη (σημερινή Βουλγαρία) καί έδωσε πολλές ύποτροφίες σέ θεολογικές, έμπορικές καί ιερατικές σχολές, γιά νά σπουδάσουν τά Έλληνόπουλα τόσο στήν

Πόλη όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Ο λογοτέχνης Γεώργιος Βιζυηνός χρωστούσε τη μόρφωσή του στον μεγάλο αυτόν ευεργέτη, ο οποίος τον παρότρυνε να στραφεί στα γράμματα και με δικά του έξοδα τύπωσε τα πρώτα έργα του.

Ήταν τόσο μεγάλη η γενναιοδωρία και φιλανθρωπία του άκομα και σε Άρμένιους, Έβραίους και άλλες μειονότητες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, που ο μικρασιατικός έλληνισμός πέρασε στη γλώσσα του τόν Ζαρίφη και με τόν όρο «ζαριφηλίκι» έννοούσε τη γενναιοδωρία και την άπλοχεριά.

Γιά τη δράση του αυτή έλαβε δημόσια τήν εύγνωμοσύνη και τίς εύχαριστίες τόσο του σουλτάνου όσο και του πατριάρχη, καθώς και όλου του κόσμου. Γι' αυτό και τήν ήμερα τής κηδείας του, τό 1884, όλα τά γραφεία τής Ύψηλης Πύλης καθώς και τά σχολεία ήταν κλειστά ως έκδήλωση πένθους του σουλτάνου.

Άς γίνονται αυτές οι εύγενείς και άδολες ψυχές άξια παραδείγματα και πρότυπα για τούς νέους, σε μία εποχή έντονα ύλιστική και άποπροσανατολισμένη από καθετί πνευματικό, και άς εύχηθούμε να άναδεικνύει η πατρίδα μας πάντοτε έθνικούς εύεργέτες, που ο καθένας με τόν τρόπο του θα τής προσφέρει τό δικό του δώρο εύγνωμοσύνης!

Αναστασία Τζουρά-Τζιότζιου



Σχόλιο στην έπικαιρότητα

Δικαίωμα και ύποκρισία

Πολιτισμός! Καυχιόμαστε -ιδιαίτερα στή Δύση- για τόν πολιτισμό μας, για τήν ποιότητα τής ζωής μας, για τίς κοινωνικές κατακτήσεις μας και τήν κατοχύρωση τών δικαιωμάτων μας. Καυχιόμαστε κι αυτή η καύχηση μάς έχει τυφλώσει. Και δέν βλέπουμε για που γλιστράει ο δρόμος που πήραμε...

Άν άνοιγαν για λίγο τά μάτια μας και κοιτούσαμε με πιό καθαρό μυαλό τί γίνεται γύρω μας, ίσως τό θέαμα να μάς ξάφνιαζε. Ίσως τό πλήθος τών γυναικών -κυρίως- που κατέκλυσαν τούς δρόμους στίς Η.Π.Α. -άλλά και τίς παγκόσμιες όθόνες μας- με τίς δυνατές φωνές και τίς άναρθρες κραυγές τους, με τά όργισμένα πρόσωπα και τά έκκωφαντικά συνθήματά τους, ίσως, λέω, όλα αυτά να μάς συνέφεραν.

1974: η Άμερική νομιμοποιεί τίς έκτρώσεις. Ξέφρενος ένθουσιασμός στον γυναικείο κόσμο. Άνησυχία στους συντηρητικούς κύκλους. Καθησυχαστικές οι δηλώσεις: Δέν θα κινδυνεύουν πιά οι γυναίκες από έπισφαλείς μεθόδους, τά πράγματα θα γίνονται πλέον έπιστημονικά. Δέν θα καταφεύγουν στην άτοχεριά οι άπελπισμένες νέες. Και τελικά θα μειωθούν οι έκτρώσεις, γιατί

ὄ,τι νομιμοποιείται, λέει, ἀμβλύνεται...

Σήμερα, 48 χρόνια μετά, οί προβλέψεις καί οί ἐφησυχασμοί πῆγαν περίπατο. Οί στατιστικές σέ ὅλες τίς χώρες πού ἀκολούθησαν τήν ἀπόφαση τῆς Ἀμερικῆς καί ἄλλαξαν τή νομοθεσία τους καί θεωρώντας τήν ἔκτρωση ὄχι ποινικό ἀδίκημα καί φόνο ἐκ προμελέτης ἀλλά νόμιμο δικαίωμα τῶν γυναικῶν, εἶναι συντριπτικές. Χιλιάδες τά βρέφη πού δολοφονοῦνται. Χιλιάδες οί γυναῖκες πού σκοτώνουν μέσα τους μαζί μέ τά παιδιά τους καί τή μητέρα καί στραγγαλίζουν τό μητρικό φίλτρο. Χιλιάδες τά προβληματικά παιδιά πού μεγαλώνουν σάν μοναδικοί κυρίαρχοι τῆς γονεϊκῆς ἀγάπης καί μεταβάλλονται σέ ἐγκεντρικούς συζύγους πού, καί στήν ὑπόψια ὅτι ὁ σύντροφός τους δέν εἶναι διατεθειμένος νά τούς κάνει τά καπρίτσια, δέν διστάζουν νά δολοφονοῦν ὄχι ἀνυπεράσπιστα βρέφη -αὐτό δέν λογαριάζεται πιά φόνος- ἀλλά τά ἴδια τά ...ἀγαπώμενα (!) πρόσωπα.

2022: ἡ Ἀμερική κηρύσσει παράνομες τίς ἐκτρώσεις. Πανδαιμόνιο διαμαρτυριῶν, μέσα καί ἔξω ἀπό τίς Η.Π.Α.. Κυρίαρχο ἐπιχείρημα τῶν ἐξανισταμένων διαδηλωτριῶν: «Δικαίωμα στό σῶμα μας ἔχουμε μόνο ἐμεῖς». Πιό ἀπίστευτη ὑποκρισία σέ πολιτισμένους ἀνθρώπους δέν ἔχει ἐμφανιστεῖ! Προσπερνοῦν -ἠθελήμενα βέβαια- οί σύγχρονες Μήδειες τό γεγονός ὅτι αὐτό τό ὅποιο τούς δόθηκε τό δικαίωμα νά φιλοξενοῦν στά σπλάχνα τους δέν εἶναι σῶμα τους οὔτε ἐξάρτημα τοῦ σώματός τους. Δικαίωμα στό σῶμα τους ἔχουν γιά τό πῶς θά τό χρησιμοποιήσουν. "Ἄν θά τό σεβαστοῦν ἢ ἂν θά τό δώσουν βορά στά ἐξευτελιστικά πάθη τά δικά τους καί τῶν ἀνδρῶν. "Ὡς ἐκεῖ. Ἀπό κεῖ καί πέρα, ὅταν φθάνουν νά κυοφοροῦν μία νέα ζωή, τά δικά τους δικαιώ-

ματα περιορίζονται ἀπό τά δικαιώματα τοῦ ἐμβρύου. Πόσο πολιτισμένος πρέπει νά εἶσαι πιά γιά νά τό ἐννοήσεις καί νά τό ἀποδεχτεῖς αὐτό; Τό μόνο πού ἀρκεῖ εἶναι ἀπλά νά ἔχεις παραμείνει ἄνθρωπος. Δυστυχῶς ὅμως αὐτοῦ τοῦ εἴδους ὁ πολιτισμός ἐξέλιπεν ἀπό τόν σύγχρονο πολιτισμένο κόσμο μας.

Βέβαια ἡ παραφροσύνη μας δέν σταματᾷ ἐδῶ. Προχωρᾷ καί σέ πιό ἀνήκουστο ἐπίπεδο. "Ὅταν σκοτώνεις ἕνα παιδί μέ ἐπιστημονική μέθοδο καί ἐκ τοῦ ἀσφαλούς -ἐφόσον ἐκεῖνο δέν ἔχει κανέναν καί τίποτα νά τό ὑπερασπίσει γιατί βρίσκεται ἐγκλωβισμένο μέσα στά σπλάχνα τοῦ δολοφόνου του- εἶσαι ἀπελευθερωμένη γυναῖκα, πού χωρίς ἀνούσιες ἀναστολές προχωρᾷ στή ζωή κάνοντας ἐλεύθερα καί ἄφοβα τίς ἐπιλογές σου. "Ὅταν ὅμως σκοτώνεις τά παιδιά σου ὄχι ὡς ἔμβρυα ἀλλά ἐκτός μήτρας, γίνεσαι ὁ ἀποδιοπομπαῖος τράγος δημοσιογράφων, συλλόγων, δικαστῶν, δικηγόρων, καί ὄλου τοῦ πλανήτη! 'Ἦχεῖ ἀκόμη στ' αὐτιά μας ἡ κατακραυγή ὄλων τῶν Ἑλλήνων γιά τή μάνα ἀπό τήν Πάτρα πού κατηγορεῖται ὅτι μέ μέθοδο καί σύστημα σκότωσε καί τά τρία ἀνήλικα παιδιά της.

Γιατί τόση ἀδικία; "Ἡ καλύτερα γιατί τόση ὑποκρισία; Καί οί δυό δέν ἀσελοῦν στό μητρικό τους φίλτρο; Καί οί δυό δέν ξεριζώνουν ἀπό μέσα τους ὄ,τι πιό ἱερό ὑπάρχει στόν κόσμο; Καί οί δυό δέν βάζουν πάνω ἀπό τή ζωή τοῦ παιδιοῦ τους τόν ἑαυτό τους, τό δικαίωμά τους νά ζήσουν μέ ἢ χωρίς παιδιά; Καί στίς δύο περιπτώσεις μιλάμε, στήν οὐσία, γιά δολοφόνους. Γιατί αὐτή ἡ ἄνιση ἀντιμετώπιση;

Κρής

Τό Ξύπνημα

Δέν είχε χαράξει ακόμα όταν ο Παντελής άκουσε τό άγροτικό του πατέρα του νά βάζει μπρός. Γύρισε νωχελικά στό άλλο πλευρό καί ήταν έτοιμος νά ξανακοιμηθεί, μά σήμερα δέν ήταν σάν τά άλλα πρωινά. "Ενα βάρος έσφιξε τήν καρδιά του, σάν θυμήθηκε τήν κουβέντα πού του είπε χθές τό βράδυ ή μάνα του.

- Αύριο, Παντελή μου, ό πατέρας σου θά χρειαστεί πιό πολλά χέρια γιά τόν τρύγο στό μεγάλο άμπέλι. Δέν βρήκε όσους έργάτες ήθελε. Μήπως νά πäs κι έσύ νά δώσεις ένα χέρι;

- "Έχω διάβασμα, τής άπάντησε ένοχλημένος.

- Μιά - δυό μέρες, μέχρι νά βρει έργάτες, τόλμησε νά πει ή μάνα.

- Έγώ δέν είμαι έργάτης, τής άπάντησε άλαζονικά. Έγώ είμαι φοιτητής τής Ιατρικής.

Πάγωσε τό πρόσωπο τής μάνας καί δέν ξαναμίλησε.

Τό κοκόρι τής αύλης τους, άνήξερο γιά τό βάρος τής καρδιάς του Παντελή, λαλούσε όσο πιό πανηγυρικά μπορούσε. Τό άγροτικό του πατέρα του δέν άκουγόταν πιά κι ή γειτονιά όλη βυθίστηκε ξανά στή σιωπή. Ούτε τή μάνα του δέν άκουγε, πού ξυπνούσε καί κείνη άχάραγα γιά νά έτοιμάσει τόν πατέρα του. "Εστησε τό αύτί του, μά ήτανε τόση ή ήσυχία, πού τόν έκανε νά σηκωθεί από τό κρεβάτι του μέ άπορία. "Ενα σημείωμα στον πάγκο τής κουζίνας του έδωσε τήν άπάντηση. «Θά είμαι στό άμπέλι μέ τόν πατέρα σου. Σου έχω αφήσει φαγητό στον φούρνο».

"Ανοιξε τόν φούρνο, πού ήταν ακόμα ζεστός. Κατάλαβε ότι ή μάνα του σηκώθηκε ακόμα πιό νωρίς γιά νά έτοιμάσει τό φαγητό, γιά νά φάνε κι αύτοί κι οί έργάτες. "Εκλεισε τόν φούρνο μέ ένα αίσθημα ντροπής.

Κάθε μέρα ή μάνα του έτοιμάζε τό φαγητό καί τό μεσημέρι έρχόταν ό πατέρας του καί τό έπαιρνε. Έκείνη δέν πήγαινε ποτέ στό χωράφι, γιατί είχε πρόβλημα μέ τά γόνατά της. Παρόλο πού τό ήθελε, ό πατέρας του δέν ύποχώρησε ποτέ!

- Θά είχε πολύ μεγάλη άνάγκη από χέρια, μουρμούρισε καί κοίταξε τά δικά του άντρίκια πιά μά καλομαθημένα χέρια.

Τό κύπνημα τής πόρτας τόν παραξένεψε. Τέτοια ώρα ποιός νά ήταν; "Ανοιξε μέ κάποια άνησυχία καί δέν μπορούσε νά πιστέψει ότι είχε μπροστά του τόν Νίκο, τόν συμφοιτητή του από τό διπλανό χωριό.

- Καλημέρα, Παντελή, είπε άνακουφισμένος πού του άνοιξαν.

- Καλημέρα, Νίκο! Τί έγινε, τί ζητάς τόσο πρωί; τόν ρώτησε μέ ενδιαφέρον.

- Ό πατέρας σου ήρθε τό βράδυ στό χωριό καί έψαχνε έργάτες, όμως έγώ έλειπα καί δέν τό έμαθα. Μου τό είπε άργά τή νύχτα ό πατέρας μου καί ήλπιζα νά προλάβω πριν φύγει ό πατέρας σου γιά τό άμπέλι, γιατί δέν ξέρω πού είναι.

Κοίταξε ό Παντελής τόν συμφοιτητή του, πού ήταν ντυμένος μέ τά ρούχα τής δουλειάς, καί γιά λίγα δευτερόλεπτα δέν ήξερε τί νά πει. Έκείνος μέ τά ρούχα τής δουλειάς στήν πόρτα του στίς έξι τό πρωί

κι ο ίδιος μέ τις πυτζάμες άπλυτος κι άχτένιστος.

- "Έλα μέσα, κάθισε λίγο, νά έτοιμαστώ και έγώ και νά πάμε μαζί. "Όσο πού μέ πρόλαβες, άκουσε έκπληκτος τόν έαυτό του νά λέει ο Παντελής.

Ρούχα τής δουλειάς δέν είχε ο Παντελής, μά ούτε και παπούτσια. Διάλεξε ό,τι πιό παλιό είχε και έτοιμάστηκε γρήγορα.

Βγήκαν στον δρόμο και τράβηξαν γιά τό μεγάλο άμπέλι.

- Ψυχρούλα έχει, είπτε ο Παντελής, πού πρώτη φορά στή ζωή του πήγαινε στή δουλειά στίς έξι τό πρωί.

- Σεπτέμβριος είναι, είπτε ο Νίκος. "Άντε όπου νά 'ναι γυρνάμε στή Σχολή... Πάς κάθε μέρα;

- Που; Στή Σχολή; ρώτησε ξαφνιασμένος ο Παντελής.

- "Όχι, άπάντησε γελώντας ο Νίκος. Γιά τή δουλειά ρωτάω. Έγώ προσπάθησα νά βρίσκω κάπου μεροκάματο κάθε μέρα, γιά νά ξαλαφρώσω λίγο τούς γονείς μου από τά έξοδά μου. Δόξα τω Θεω, δέν έμεινε μέρα πού δέν δούλεψα.

Δέν μίλησε ο Παντελής. Τί νά πει σέ τούτο τόν φοιτητή τής 'Ιατρικής μέ τά δουλεμένα χέρια και τό λιοκαμένο πρόσωπο;

- Τί καλά πού σέ πρόλαβα! είπτε μέ μάτια πού έλαμπαν ο Νίκος.

- Θά ρωτούσες και θά τό έβρισκες τό άμπέλι, είπτε μέ κατεβασμένο τό κεφάλι ο Παντελής. Έμένα δέν θά έβρισκες... Έγώ, Νίκο μου, όλο τό καλοκαίρι κοιμάμαι. Σήμερα είναι ή πρώτη μέρα πού ξύπνησα.

- Έγώ σέ ξύπνησα; ρώτησε άνήσυχα ο Νίκος.

- Έσύ, ή μάνα μου, τό κοκόρι μας... ο Θεός, πού βρίσκει τρόπους... Λοιπόν, ξέρεις κάτι; Θά γίνεις καλός γιατρός, φίλε μου, γιατί δέν τή φοβάσαι τή δουλειά, είπτε μέ άληθινό θαυμασμό ο Παντελής.

- "Ε, λοιπόν, θά γίνεις πολύ καλός για-

τρός, φίλε μου Παντελή, γιατί νίκησες τόν φόβο σου γιά τή δουλειά! Άπό δώ και πέρα θά μάς φοβάται, δέν θά τή φοβόμαστε...

Τά γέλια τών δύο φοιτητών έκαναν τούς έργάτες νά γυρίσουν τά κεφάλια πρós τό μέρος τους.

- Δέχεστε και άργοπορημένους; ρώτησε ο Παντελής και είδε τά μάτια του πατέρα του γεμάτα χαρά.

- Ό συμφοιτητής μου ο Νίκος κι έγώ ζητούμε νά μπούμε στή δούλεψή σου, του είπτε μέ σοβαρό ύφος ο Παντελής και άρπαξε από τά χέρια τής μάνας του τόν κουβά τόν γεμάτο σταφύλια.

- Τό φαγητό σου είναι στον φούρνο, τής είπτε τρυφερά. Πήγαινε στό σπίτι, θά δουλέψω διπλά και γιά σένα. Μπορεί νά είναι καλομαθημένα τά χέρια μου, μά είναι γερά σαν άτσάλι! Τό ίδιο και τά πόδια μου...

Ρίχτηκαν μέ τόν Νίκο στή δουλειά και τούς φοβήθηκε σ' αλήθεια ή δουλειά! Κάποιοι έργάτες είπαν: «Δουλευταράς ο γιός του άφεντικού!». Τό άκουσε τό άφεντικό και ένιωσε τέτοιο καμάρι και τέτοια περηφάνια, πού άν τόν ρωτούσες πότε χάρηκε πιό πολύ, όταν ο Παντελής του πέρασε στήν 'Ιατρική ή τώρα, δέν θά ήξερε νά σου πει.

Τό άκουσε κι ο Παντελής και κοκκίνισε ως τά αυτιά.

- "Όλο τό χωριό ξέρει ότι κοιμόμουν ως τό μεσημέρι, ψιθύρισε ντροπιασμένος στον Νίκο.

- "Όλοι πιά θά μάθουν ότι ξύπνησες, του άπάντησε εκείνος.

Κι ο νους του Παντελή έτρεξε εύγνώμονα στά πονεμένα γόνατα τής μάνας του. Ήταν σίγουρος πώς εκείνα τόν ξύπνησαν...

Έλένη Βασιλείου

Συζητώντας τὰ γεγονότα...



Ἡ παρακμή σέ μία εἰκόνα...

Ἡ παραπάνω εἰκόνα εἶναι ἀπό τό σπίτι τοῦ μεγάλου ποιητῆ Κωστή Παλαμά. Γκράφιτι, βρομιά καί δυσωδία συνθέτουν τό σκηνικό. Πολλές φορές τὰ λόγια εἶναι περιττά γιά νά δείξουν τό μέγεθος τῆς ἀσέβειας τῶν Νεοελλήνων στά μεγάλα πνευματικά ἀναστήματα πού μᾶς ἀνέθρεψαν καί μᾶς στήριξαν. Ἴσως ἡ συναίσθηση ὅτι ἀγγίξαμε τόν πάτο νά μᾶς ξυπνήσει, ὅπως ἔλεγε κι ὁ μέγας μᾶς ποιητής:

*«Καί μή ἔχοντας πιοῦ κάτω ἄλλο σκαλί
νά κατρακυλήσεις πιοῦ βαθιά
στοῦ Κακοῦ τή σκάλα,
γιά τ' ἀνέβασμα ξανά πού σέ καλεῖ
θά αἰστανθεῖς νά σου φυτρώσουν,
ὦ χαρά! τὰ φτερά,
τά φτερά τὰ πρωτινά σου τὰ μεγάλα»!*

Ἀποϊεροποίηση

«Βολιώτες γονεῖς ζητοῦν εἰσαγγελική παρέμβαση, γιατί δέν τοὺς ἀκοῦνε τὰ παιδιά τους...» (βλ. [magnesianews](#)). Ὅταν ὁ γάμος δέν τελεῖται πλέον καί δέν βιώνεται ὡς Μυστήριο ἀλλά ὡς μία σύμπραξη, μία συμφωνία μεταξύ δύο ἐταίρων ὅταν τὰ παιδιά δέν εἶναι καρπὸς τῆς θυσιαστικῆς ἀγάπης δύο προσώπων καί τῆς συνεργασίας τους μέ τόν δημιουργό Θεό, ἀλλά προγραμματισμένο γεγονός τοῦ ἐγωιστικοῦ θελήματος ὅταν ὁ γονιός δέν εἶναι τό πρόσωπο ἀναφορᾶς καί σεβασμοῦ ἀλλά ὁ εἰλωτας πού δουλεύει γιά νά ἱκανοποιεῖ τίς ἀπαιτήσεις τοῦ τυραννίσκου τέκνου του... Τότε δέν εἶναι παράδοξο πού κάποιος, γιά νά συνεννοηθοῦν μέ τὰ παιδιά τους, ἐπικαλέστηκαν τὴν ἐπέμβαση τοῦ Εἰσαγγελέα. Ὅταν οἱ μεταξύ μας σχέσεις ἔχουν ἀποϊεροποιηθεῖ, ἀναζητοῦν στήριγμα στὸν νόμο, στὴν τιμωρία καί στὸν φόβο. Ἔτσι ὅμως ἡ κοινωνία μας



θά χάνει όλο και περισσότερο τό ανθρώπινο πρόσωπό της.

Θλιβερός άπολογισμός

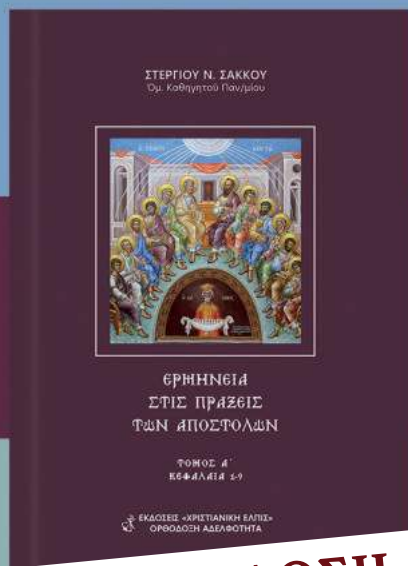
📖 Τήν πρώτη δεκαετία τοῦ 2000 στούς 10.000 γάμους οί 2.500 κατέληξαν σέ διαζύγιο, άποκαλύπτει ειδική έρευνα τοῦ δρ. Δημογραφίας κ. Γιώργου Κοντογιάννη. Παράλληλα αύξάνουν οί νέοι πού δέν συνάπτουν καν γάμο.

📖 "Ήδη από τό 2011 οί θάνατοι στήν Έλλάδα ύπερβαίνουν τίς γεννήσεις κατά 30.000.

📖 Οί έκτρώσεις συνθέτουν ένα πρωτοφανές γιά τήν Εύρώπη τοπίο: Τό 22% τών γυναικών στήν πατρίδα μας έχει κάνει τουλάχιστον μία έκτρωση, ενώ στήν ύπόλοιπη Εύρώπη τό αντίστοιχο ποσοστό φθάνει μόλις στό 2%.

📖 Έπιπροσθέτως, στά χρόνια τής οικονομικής κρίσης δημιουργήθηκε τό μεγάλο μεταναστευτικό κύμα πού όδήγησε κυρίως τούς νέους κατά έκατοστάδες στό έξωτερικό νά άναζητήσουν τό μέλλον τους.

Μέ τέτοια δεδομένα ήταν άναμενόμενο τό θλιβερό συμπέρασμα τής ψηφιακής άπογραφής τοῦ 2021: ό πληθυσμός τής Έλλάδας μειώθηκε κατά 3,5% σέ σχέση μέ τήν άπογραφή τοῦ 2011.



ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ τόμος Α΄, κεφ. 1-9.

Ή έργασία βασίζεται στίς άπομαγνητοφωνημένες όμιλίες και σημειώσεις τοῦ καθηγητῆ

Στεργίου Σάκκου.

«Τό βιβλίο τών Πράξεων καταγράφει τήν ιστορία τής Έκκλησίας, όπως αύτή κατευθύνεται από τό τρίτο πρόσωπο τής άγίας Τριάδος: πώς ιδρύθηκε και ξεκίνησε τή δράση της τήν ήμέρα τής Πεντηκοστής και πώς άπλώθηκε σέ όλη τήν οικουμένη. Άποτελεϊ, θά λέγαμε, τό ήμερολόγιο τών πρώτων χρόνων τής Έκκλησίας» (σελ. 18).

Πολύτιμο βοήθημα γιά θεολόγους, ίερείς, κυκλάρχες, αλλά και γιά κάθε χριστιανό πού μελετά τήν άγία Γραφή.

Βιβλιοπωλεϊο ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ,
Γ. Μπακατσέλου 5, Θεσσαλονίκη
τηλ. 2310 274518
e-shop <http://books.apolytrosis.gr>

ΔΙΠΛΩΜΑ ΤΙΜΗΣ



στους αδελφούς αιμοδότες, οι οποίοι είναι κατά τό πλείστον οι νέοι καί οι νέες μας. Όλοι αυτοί έμπνεόμενοι από τον Μεγάλο Αίμοδοτή, τον Ίησού Χριστό, άνταποκρίθηκαν πρόθυμα στό κάλεσμα τής Αδελφότητας καί έσπευσαν νά δώσουν αίμα μέ χαμόγελο χαράς καί βαθειάς ίκανοποίησης στό πρόσωπό τους. Άψηφι-

Μέσα στόν καύσωνα του καλοκαιριού πήραμε δροσιά χαράς καί ένθάρρυνσης τήν Τετάρτη 15 Ίουνίου από τήν έκδήλωση τιμής που διοργάνωσε ή Άντιπεριφέρεια Ύγείας καί Κοινωνικής Άλληλεγγύης Θεσσαλονίκης. Σέ μιά όμορφη καί σεμνή τελετή εύγνωμοσύνης έκφράστηκαν εύχαριστίες καί άναγνωρίστηκε ή προσφορά όλων εκείνων που μέ πνεύμα θυσίας, αύταπάρνησης αλλά καί ταπεινώσης έδωσαν τό "παρών", συντρέχοντας άθόρυβα αλλά ουσιαστικά τούς άσθενείς συνανθρώπους μας στόν καιρό τής πανδημίας.

Άπονεμήθηκε καί στην Τράπεζα Αίματος τής Άδελφότητάς μας ΔΙΠΛΩΜΑ ΤΙΜΗΣ. Σ' αυτό άναγράφεται: «Μέ θερμές εύχαριστίες για τήν πολύτιμη έθελοντική προσφορά πολλών μονάδων αίματος, που αποτελούν έμπρακτη απόδειξη άγάπης καί άλληλεγγύης στόν συνάνθρωπο».

Τό Δ.Σ. τής Άδελφότητάς μας μεταφέρει τά συγχαρητήρια, τήν εύαρέσκεια καί τήν εύχαριστία τής Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

σαν τούς κινδύνους τής πανδημίας καί διέλυσαν τούς φόβους καί τίς άμβιβολίες των ύπευθύνων για τήν έπιτυχία τής προσπάθειάς τους.

Ή αίμοδοσία έδώ καί πολλά χρόνια έχει γίνει ένας ύπέροχος καί σωτήριος θεσμός των δραστηριοτήτων τής Άδελφότητας. Ή άναγνώριση καί ό έπαινος που είχε ή ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ από τήν πολιτεία αύξάνει τήν εύθύνη καί τό χρέος της. Γι' αυτό προσκαλεί όλο καί περισσότερους αιμοδότες νά δώσουν λίγο από τό αίμα τους καί λίγο από τον χρόνο τους, για νά σώσουν ανθρώπινες ζωές.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Τό καράβι τής Έλπίδας του ξαναγυρισμού. Λεπτομέρεια από ψηφιδωτό του Ί. Ν. Άγ. Ίωάννου Προδρόμου, Ί. Μητροπόλεως Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως.



«Ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά Σου»

Κατασκήνωση 2022

Ἐδῶ καί χρόνια ἡ κατασκήνωση ἔχει μπεῖ στὰ ὄνειρα χιλιάδων ψυχῶν, πού ὅλη τή χρονιά ζοῦνε μέ τήν προσμονή τῆς κατασκηνωτικῆς ζωῆς. Εὐλογητός ὁ Θεός πού μᾶς ἀξίωσε, τόσο στήν Καστανούσα ὅσο καί στὰ Ἄνω Πορόια, μέ τίς πατρικές εὐλογίες τοῦ σεβασμιωτάτου ποιμενάρχη μας κ. Μακαρίου, ὁ ὁποῖος καί φέτος μέ τίς ἐπισκέψεις του μᾶς χαροποίησε καί μᾶς οἰκοδόμησε, νά ζήσουμε ἓνα καλοκαίρι στὰ ἀγαπητά σκηνώματα τῆς κατασκήνωσης. Μελετήσαμε μέ θαυμασμό τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ στήν ὁμορφὴ φύση, στὰ πρόσωπα τῶν ἀδελφῶν, στόν θεῖο λόγο, στὰ ἱερά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας.

ΚΑΣΤΑΝΟΥΣΑ

«Πόσα νά σοῦ ψάλω εὐχαριστῶ, πῶς αἶνον καταρτίσω;». Μέ τούς στίχους αὐτούς ἀπό τό φετινὸ μας κατασκηνωτικὸ ὕμνο, ἓνα ἀκόμη κεφάλαιο στό κατασκηνωτικὸ βιβλίο ἔφτασε στόν ἐπίλογό του! Σκέψεις, ἐμπειρίες, βιώματα κατακλύζουν τόν νοῦ καί τήν ψυχὴ μου, στήν προσπά-

θεια νά καταγράψω σέ λίγες γραμμές τίς ἐμπειρίες καί τῆς φετινῆς κατασκήνωσης. Πόσο γρήγορα πέρασε κι αὐτὸ τό καλοκαίρι!...

Τό γεμάτο κέφι καί μεράκι πρόγραμμα, τὰ παιχνίδια, οἱ πορεῖες στό βουνό, οἱ γιορτές, τὰ τραγούδια εἶναι λίγες ἀπὸ τίς δραστηριότητες στελεχῶν καί κατασκηνωτῶν τῶν τεσσάρων μαθητικῶν περιόδων, πού σκιαγραφοῦν μέ λίγες λέξεις τήν κοινὴ μας ζωὴ! Τὰ μαθήματα τοῦ πνευματικοῦ μας π. Μιχαήλ, οἱ συναντήσεις μέ τόν ἀρχηγό, ἡ προσευχὴ κάτω ἀπὸ τόν ἑναστρο οὐρανό, ἡ συμμετοχὴ στή θεῖα Λειτουργία καί γενικότερα ἡ κοινὴ πνευματικὴ ζωὴ στάθηκαν ἀφορμὴ νά ἀνανεώσουμε τίς ἀποφάσεις μας νά ζήσουμε τήν κατασκήνωση καί στή νέα κατηχητικῆ-σχολικὴ χρονιά πού ἀνοίγεται μπροστά μας. Γιατί ἡ κατασκήνωση δέν εἶναι ἀπλῶς ὁ τόπος, ἀλλὰ ὁ τρόπος ζωῆς...

Πολύ εὐλογημένη ἦταν καί ἡ φοιτητικὴ περίοδος, ἡ δική μου περίοδος, πού μετὰ τήν κούραση τῆς ἐξεταστικῆς, ἀπέτελεσε σταθμὸ πνευματικῆς ἀνανέωσης καί ἀνεφοδιασμοῦ. Ἰδιαίτερα φέτος, πού



τό ὄνομα τῆς κατασκήνωσης ἦταν «Ὡς θαυμαστόν τὸ ὄνομά Σου», μέσα ἀπό τίς εισηγήσεις καί τίς συζητήσεις γιά τήν ὁμορφιά τῆς κτίσης καί τὸ δῶρο τῆς σωτηρίας μας, γιά τὸ θαῦμα τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς ἱεραποστολῆς σέ κάθε γωνιά τῆς γῆς, ἀναφωνήσαμε πιό συνειδητοποιημένα πόσο πράγματι θαυμαστό εἶναι τὸ ὄνομά Του, πού «πάντα ἐν σοφία ἐποίησε»...

2022... 100 χρόνια ἀπὸ τὴ Μικρασιατική Καταστροφή. Δέν ἔλειψαν ἀπὸ τὸ κεφάλαιο τοῦ κατασκηνωτικοῦ βιβλίου οἱ μνήμες, οἱ εἰκόνες καί οἱ μαρτυρίες πού,

μέσῳ τῶν ἐπετειακῶν ἐκδηλώσεων, μᾶς μετέφεραν προσκυνητές στὴν ἀποβάθρα τῆς Σμύρνης. Μὲ δέος καί συγκίνηση, ἀνάψαμε τὸ κερί τῆς μνήμης στὴν ἀγιοτόκο καί μαρτυρική Μικρασία, δίνοντας μία ὑπόσχεση στοὺς προγόνους μας ἀλλὰ καί στοὺς ἴδιους τοὺς ἑαυτοὺς μας. Τὴν ὑπόσχεση πὼς στῆς ἐποχῆς μας τὴν κατευθυνόμενη ἱστορική λήθη καί λησμονιά τῶν ἀξιών μας ἐμεῖς θὰ σταθοῦμε ἀντίσταση ἱερή καί θὰ κρατήσουμε ψηλά Χριστό καί Ἑλλάδα στὴν καρδιά!

Τὸ ἐπιστέγασμα καί κλείσιμο τοῦ κατασκηνωτικοῦ ἔτους, ὅπως συνήθιζε νὰ





αναφέρει και ο διδάσκαλός μας Στέργιος Σάκκος, ήταν η περίοδος οικογενειών. Καί φέτος στήν κατασκήνωσή μας, στήν πλαγιά του Μπέλες, άξιωθήκαμε σέ έξι τριήμερα νά ζήσουμε σέ σμίκρυνση τό μυστήριο τής ένότητας πού χαρίζει η Έκκλησία μας, μέσα στήν άγκαλιά τής μεγάλης οικογένειας τής Άδελφότητάς μας. Φέτος μάλιστα γιορτάσαμε μέ εύγνωμοσύνη καί δοξολογία στόν πανάγαθο Θεό τά 40 χρόνια άπό τήν πρώτη περίοδο οικογενειών, πού είχε ξεκινήσει μέ τήν εύχή του μακαριστού έπισκόπου Αύγουστίνου στήν κατασκήνωσή τής Πρώτης Φλώρι-

νας! Εύχή καί προσευχή μας νά δώσει ο Κύριος σέ όλη μας τή ζωή νά άσφαλιζόμαστε προσωπικά καί οικογενειακά στό περιβάλλον τό δικό του, στό δικό μας «Θαβώρ», στήν κατασκήνωσή μας! Τήν εύχή καί προσευχή μας αύτή τραγουδήσαμε όλοι μαζί δυνατά:

«40 χρόνια γιορτάζεις φέτος,
κατασκήνωσή οικογενειών!
Μικροί, μεγάλοι ζούν τή χαρά σου,
δώρο είσαι ξεχωριστό.
Μέ θείο λόγο όλους μäs τρέφεις,
ψάλλει η καρδιά ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ».

Π.





ΑΝΩ ΠΟΡΟΪΑ

Τοῦ χρόνου ὁ ταχύς βηματισμός σάν γρήγορο ποτάμι κύλησε ὡς τοῦ φθινοπώρου τήν ἀρχή. Σεπτέμβριος... Περιδιαβαίνω, στή σιωπηλή πλέον πλαγιά, τίς θελκτικές τοποθεσίες μέσα στή φύση, γύρω ἀπό τά κιάσκια... Ἡ σιωπή εἶναι εὐλαλη. Ἐκπέμπει μηνύματα συντονισμένα στούς χτύπους καρδιῶν, πού ἔζησαν ἐδῶ κάτι πρωτόγνωρο, κάτι πρωτοχριστιανικό. Οἱ φωνές ὑψώθηκαν μαζί μέ τά χέρια καί τίς καρδιές ὡς τόν οὐράνιο θρόνο, ἀλλά ἀκούγονται ἀκόμα ἐδῶ. Τά τραγούδια συ-

νοδεύουν πάντοτε τά ἀμφιθέατρα, οἱ χοροί στροβιλίζονται μονίμως γύρω ἀπό τήν τραπεζαρία, οἱ ποικίλες συζητήσεις μπαينوβγαίνουν στίς ἀνοιχτές σκηνές, μά πάνω ἀπό ὅλα ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀγιάζει σταθερά ὅλους τούς χώρους.

Στόν Κύριο ἀκούμπησαν τήν καρδιά τους τά παιδιά, ἔνωσαν τόν τόπο δικό του κατοικητήριο ἱερό καί τό ἐξέφρασαν μέ μύριους τρόπους. Ζωγράρισαν, συνέθεσαν τραγούδια, ἐπλεξαν στίχους... Ξεδιπλώνω μερικά ἀπό τά σημειώματά τους, πού ἀποτυπώνουν τήν εὐεργετική ἐπίδραση τῆς κατασκήνωσης στίς ψυχές:





Συχνά σέ ρωτούν: «Γιατί πηγαίνεις στην κατασκήνωση;». Τότε θέλεις νά φωνάξεις: «Γιατί εκεί υπάρχει χαρά και ένθουσιασμός! Γιατί εκεί υπάρχει ο Θεός!».

- Είσαι πασίχαρη;
- Πάρα πολύ!

Ναί είμαστε πασίχαρες, γιατί εδώ είμαστε πιό κοντά στον Θεό. Έδώ νιώθουμε την παρουσία Του περισσότερο από όπουδήποτε άλλο. Στην όμορφιά και στή γαλήνη τής φύσης, στά πρόσωπα τών συγκατασκηνωτριών μας, στην αγάπη και τήν άφοσίωση τών στελεχών και του άρχηγείου μας.

«Πασίχαρες», ΛΥΚΕΙΟ.

Ό κόσμος γύρω μας, πού δέν γνωρίζει τήν κατασκήνωση Πορόια, άναρωπιέται: «Γιατί πηγαίνουν εκεί; Ένα βουνό μέσα στή ζέση τί τούς προσφέρει;». Δέν ξέρουν όμως ότι ή κατασκήνωση είναι ένα διαμάντι και άκριβό δώρο στή ζωή μας, μία ήλιαχτίδα μέσα σέ σκοτεινό μέρος, μία ζεστασιά πού σέ παρηγορεί στίς κρύες νύχτες του χειμώνα. Όλα σέ προτρέπουν νά εύχαριστείς και νά δοξάζεις τό όνομα του Θεού: τό πράσινο, τά κάθε λογής άνθη, τό γέλιο, ή άγνότητα τών προσώπων, ή χαρά, τά τραγούδια, άκόμη και ή κάθε άπόφαση πού παίρνει μία κα-





τασκηνώτρια για μία καινούργια αγωνιστική ζωή!

“Ελενα - «Σύμψυχες», ΛΥΚΕΙΟ.

Κατασκήνωσή μου,

είσαι για μένα ή χαρά και ή ευτυχία της ζωής. Έδω έμαθα και έζησα πολλά καινούργια πράγματα για τον Χριστό, που δέν τά ήξερα από πριν.

Έδω φορώντας τά μάτια του Δαβίδ είδα κάτι που δέν μπορούσα νά τό δώ μέ τά μάτια ενός παιδιού που ζει στήν πόλη: Μπόρεσα νά δώ πέρα από μία όθονη. Είδα τίς όμορφίες της φύσης, είδα τά δέντρα, τά σύννεφα και τίς σταγόνες της βροχής. Άκουσα τά πουλιά, τό θρόισμα των φύλλων, αλλά και τούς άλλους ήχους του δάσους. Τό βράδυ είδα τά άστέρια στον νυχτερινό ουρανό και συνεχώς ήθελα νά λέω: «Ώς θαυμαστόν τό όνομά Σου!».

Άννα - «Άγ. Ίουλίττα» & Μαγδαληνή - «Άγ. Ταβιθά», ΔΗΜΟΤΙΚΟ.

«Τί είναι αυτό τό τόσο ξεχωριστό που έχει αυτή ή κατασκήνωση;», συλλογίζομεν... Καί μέ τήν άπορία αυτή νά μέ συ-

νοδεύει, ήρθε ή στιγμή νά σέ άντικρίσω για πρώτη φορά.

Τό πρώτο βήμα κοντά σου μου έλυσε όλα τά έρωτήματα. Είδα ένα μέρος άπερίγραπτο, γεμάτο πράσινο και φώς, που ό Κύριος έπλασε μέ όλη Του τήν τέχνη δίνοντας άπίστευτη όμορφιά και ζεστασιά... Στο δεύτερο βήμα, είδα τά λαμπερότερα χαμόγελα που έχω δει ποτέ και για πρώτη φορά συνάντησα τόσους πολλούς άνθρώπους μέ τόσο ζεστές και γεμάτες αγάπη καρδιές... Τέλος, στο τρίτο βήμα και σέ αυτό στο όποιο σταμάτησα, άντίκρισα φώς... φώς άληθινό... φώς διαφορετικό, λαμπρότερο από τά άλλα... τον Κύριο μας... Καί μέσα από αυτά τά τρία βήματα, κατάφερα νά θέσω στόχους και άποφάσεις ζωής... για νά ζω κάθε μέρα του χρόνου όπως όταν είμαι κοντά σου.

Μέ εύγνωμοσύνη και αγάπη ή κατασκηνώτριά σου Έλένη - «Όλόφωτες», ΓΥΜΝΑΣΙΟ.

Κατασκήνωσή μου, έσύ έχεις κάτι τό ιδιαίτερο... Είσαι μία μάνα στοργική, όχι γιατί γεννάς παιδιά, μά γιατί άναγεννάς ψυχές! Ψυχές που έχασαν τον δρόμο τους άπ' τον Θεό, που παραστράτησαν, ψυχές



πού αποσυνδέθηκα από την αγκαλιά Του, ψυχές που δέν γνώρισαν ποτέ Χριστό! Όλους αυτούς τούς πιάνεις απ' τό χέρι καί τούς οδηγείς στό σωστό μονοπάτι. Ακόμη καί στά παιδιά που χρόνια καλλιεργούνται κοντά Του, ακόμη καί σέ αυτά θυμίζεις τή σπουδαιότητα του δρόμου τους καί αγωνιάς μή τυχόν κάποιο τους ξεστρατίσει. Κι ὅπως ἡ μάνα φροντίζει τά παιδιά της καί νοιάζεται γι' αυτά, ἔτσι κι ἐσύ σκύβεις ἀπό πάνω μας καί μάς γαλουχείς.

Ἀναστασία - «Μακρόθυμες», ΛΥΚΕΙΟ.

Ἐδῶ ὅλοι εἴμαστε μία μεγάλη αγκαλιά στά χέρια του Πατέρα μας, που τόσο μᾶς ἀγαπᾶ! Νιώθουμε σάν ἀδέλφια! Γελᾶμε, παίζουμε, χορεύουμε, τραγουδάμε, διασκεδάζουμε σάν μία μεγάλη ἀγαπημένη οἰκογένεια! Αὐτή ἡ οἰκογένεια ἔχει κάτι τό ξεχωριστό, κάτι τό μοναδικό! Τή φροντίδα καί τήν ἀγάπη του Θεοῦ. Κάθε μέρα ἀκούμε τά λόγια Του καί νιώθουμε τόν χτύπο στήν πόρτα τῆς καρδιάς μας. Ἡ ἀγάπη Του εἶναι ἀπέραντη!

Χρύσλα - «Εὐγνώμονες», ΛΥΚΕΙΟ.

Σάν τό φῶς του ἡλίου τό φῶς σου,

κατασκίνωσή μου, ἔλαμψε στή ζωή μου. Βρίσκομαι πολύ μακριά ἀπό τό σπίτι μου, ἀπό τήν οἰκογένειά μου, ἀπό τήν πόλη μου. Ξέρω ὅμως ὅτι εἶμαι πολύ κοντά στον Χριστό. Καί αὐτό εἶναι που θέλω στή ζωή μου! Γιατί ξέρω ὅτι κι ἂν δέν μέ ἀγαπάει κανένας στον κόσμο, ὁ Θεός μέ ἀγαπάει περισσότερο ἀπό ὅλους, μέ βλέπει καί μέ ἀκούει κάθε φορά που κάνω τήν προσευχή μου. Ἀπό τήν πρώτη μέρα που ἦρθα, κατασκίνωσή μου, ἔνιωσα τό θαῦμα του Θεοῦ. Εὐχαριστῶ που μου ἔδωσες μία ἄλλη οἰκογένεια. Δέν μπορῶ νά ἐκφράσω μέ λέξεις τήν ἀγάπη μου σέ σένα, κατασκίνωσή μου. Ὁ ἄνεμος που φυσᾶει τόσο δυνατά πήρε τά λόγια μου, ἀλλά δέν μπορεῖ νά πάρει μαζί του τήν μικρή καρδιά μου που ἀνήκει μόνο στον Θεό.

Σοφία - «Ὀλόφωτες», ΛΥΚΕΙΟ.

Σάν ἓνα καλό-ὀργανωμένο οἰκοσύστημα, σάν μία πανέμορφη κυφέλη γεμάτη μέ ἐργατικές μέλισσες ἢ ακόμη καί σάν μία φωλιά μυρμηγκιῶν που δέν χάνουν εὐκαιρία νά βοηθήσουν τόν διπλανό τους, θά χαρακτηρίζα τήν πολυαγαπημένη μας κατασκίνωση. Τά μέλη της, οἱ ὀμαδάρχισσες, οἱ βοηθοί, τό ἀγαπητό μας ἀρχηγεῖο,



ἀκόμη καί τά νεαρά στελεχάκια διακονοῦν τήν πολυαγαπημένη τους κατασκήνωση μέ προσφορά ἀφιλοκερδή πρὸς ὅλες τίς κατασκηνώτριες καί μέ μόνη τους ἀνταμοιβή τή δική μας χαρά καί εὐχαρίστηση.

Στέλλα - «Ἐνωμένες»,
ΓΥΜΝΑΣΙΟ.

«Ἐχετε ποτέ σας δεῖ ἀετό νά πετᾶ στόν οὐρανό, νά σχίζει τά σύννεφα καί τούς αἰθέρες ἀνοιγοκλείνοντας τίς τετράδιπλες φτεροῦγες του, καθώς νιώθει ἐλεύθερος κι εὐτυχισμένος; Ἔτσι κι ἐδῶ στήν κατασκήνωση, στή γλυκιά προσομοίωση τοῦ Παραδείσου, σηκώνοντας τά χέρια ψηλά στόν οὐρανό, ἀφήνουμε νά μᾶς ἀγγίξει ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ, νά μᾶς κάνει νά νιώσουμε ἐλεύθερες, ξέγνοιαστες καί ἀπροβλημάτιστες. Αὐτή εἶναι λοιπόν ἡ κατασκήνωσή μας, ἡ εὐκαιρία ἐπανασύνδεσης μέ τόν Θεό ἀλλά καί μέ τούς ἐαυτούς μας, γι' αὐτό λοιπόν σοῦ λέω: «Ἐλα κι ἐσύ νά νιώσεις αὐτό πού νιώθω ἐγώ!».

Λουίζα - «Ἀδελφωμένες»,
ΛΥΚΕΙΟ.

«Κατασκήνωσή μου, πόσο θαυμαστή εἶναι ἡ ζωὴ κοντά σου! Ἡ ζωὴ ὄχι μόνον

ὅταν εἶμαι ἐδῶ, ἀλλά καί ὅταν ὅλο τόν χρόνο μέσα μου ἀληθινά σέ κουβαλῶ! Δέν εἶσαι τόπος, εἶσαι τρόπος! Ἕνας τρόπος θαυμαστός... Φέτος, κατασκήνωσή μου, ἔνιωθα τήν παρουσία σου μέσα μου ὅλη τή χρονιά πού πέρασε. Ἔνιωθα νά μέ στηρίζεις, νά μέ κρατᾶς ἀπ' τό χέρι!

Καί τώρα, ἐπιτέλους, εἶμαι ἐδῶ! Περώνοντας τό κατώφλι σου, σοῦ καταθέτω τόν μικρό ἀγώνα μου ὡς ἐλάχιστο ἀνταπόδομα γιά ὅσα μοῦ ἔχεις προσφέρει. Ἀγωνίστηκα ὅπως ἐσύ μοῦ ἔμαθες. Ζεῖς πλέον μέσα στήν καρδιά μου, μία μικρὴ σκηνή στήν πλαγιά τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου.

Μακάρι, κατασκήνωσή μου, στήν ἀρχὴ κάθε περιόδου νά σοῦ παραδίδω τόν ἀγώνα μου κι ἐσύ νά μ' ἀλαφρώνεις, νά μέ στηρίζεις, νά μέ ἐμπνέεις καί νά φεύγω ἀνανεωμένη, ἔτοιμη νά ριχτῶ καί πάλι στόν ἀγώνα. Σέ εὐχαριστῶ γιά ὅλα, κατασκήνωσή!

Μέ εὐγνώμονη καρδιά
καί ἀμέτρητη χαρά
Παναγιώτα - «Φιλιάδελφες»,
ΛΥΚΕΙΟ.

Εὐχαριστῶ τόν Πανάγαθο Δημιουργό



μας, πού ἔδωσε καί φέτος τήν εὐκαιρία νά βρεθῶ σ' αὐτή τήν κατασκήνωση πού προστάτες καί φρουροί της εἶναι οἱ Ἅγιοι καί ἀρχηγός της ὁ ἴδιος ὁ Κύριός μας. Εἶναι ἡ κατασκήνωση πού μπαίνω κενή καί βγαίνω καινή. Ἔτοιμη γιά ἀγῶνα, γεμάτη στόχους, ἐμπειρίες, συμβουλές.

Καλλιόπη – «Ἀλπινίστριες», ΛΥΚΕΙΟ.

Μά τί εἶσαι Κατασκήνωση; Ἕνας τόπος ἅγιος, ἱερός, ὅπου ἀσίγαστα ἀναπέμπεται ὕμνος στόν Κύριο καί Θεό. Καί ποιό εἶναι τό μυστικό σου; Πόσο ὁμορφα τό ἀναζήτησαν καί τό ὑπογράμμισαν φέτος οἱ φοιτήτριες μέ τό τραγούδι τους:

«.....
 ὦ κατασκήνωση γλυκιά,
 τό μυστικό σου εἶδα:
 Κάθε γωνιά μοσχοβολᾷ
 Ἐπισημάνσεις Ἐλπίδα».

Εἶναι τά ἀδέλφια, εἶναι κι ὁ τόπος, εἶν' τά τραγούδια κι ὁ οὐρανός. Μά πάνω ἀπό ὅλα εἶν' ἡ ἀγάπη, τῆς προσευχῆς εἶσαι καρπός, εἶναι ἡ θυσία, εἶν' τό μεράκι, εἶν' τῆς ἐλπίδας θησαυρός. Γιά τήν ἀγάπη καί τή θυσία ψάλλω θερμό τό εὐχαριστῶ!».

Στό τέλος τῆς κατασκηνωτικῆς διακονίας πλημμυρίζουν τά χεῖλη μου καί ἡ καρδιά αἶνο καί θαυμασμό!

«Κύριε, τό ὄνομά Σου θαυμαστό»

➤ στό γέλιο τῶν μικρῶν παιδιῶν, στά ὑψωμένα χέρια τους, σάν τραγουδοῦν μ' ἐνθουσιασμό τό ὄνομά Σου τό ἱερό·

➤ σέ κάθε ἐφήβου τήν ἀνήσυχη καρδιά, ὅταν ἀπ' τόν καθάριο λόγο Σου δονεῖται μυστικά·

➤ στῶν φοιτητριῶν τόν νεανικό παλμό, σέ κάθε ἅγιο πόθο τους νά ἔναι δικές Σου σέ ἕνα κόσμο πού ἀγνοεῖ τόν οὐρανό!

«Κύριε τό ὄνομά Σου θαυμαστό»

➤ στόν ζήλο τῶν νεαρῶν μά καί τῶν ὄριμων κυριῶν, πού μέ ὅποιο κόστος, μέ ὅποιο κόπο ἕνα τριήμερο ἐξασφάλισαν γιά ἀνεφοδιασμό·

➤ στή δίψα τῶν συνεργατῶν, πού ἔχουν γιά μαθητεία τό ἀκούραστό τους δόσιμο στήν ὅποια διακονία, εὐγνώμονο ἀνταπόδομα στή θεία εὐεργεσία!

«Κύριε τό ὄνομά Σου θαυμαστό»

κι ἔγινε τοῦτος ὁ ψαλμός ὕμνος, τραγούδι, βίωμα σέ καθεμία περίοδο τό καλοκαίρι αὐτό.

Ο.

Τό τελευταίο πρωινό

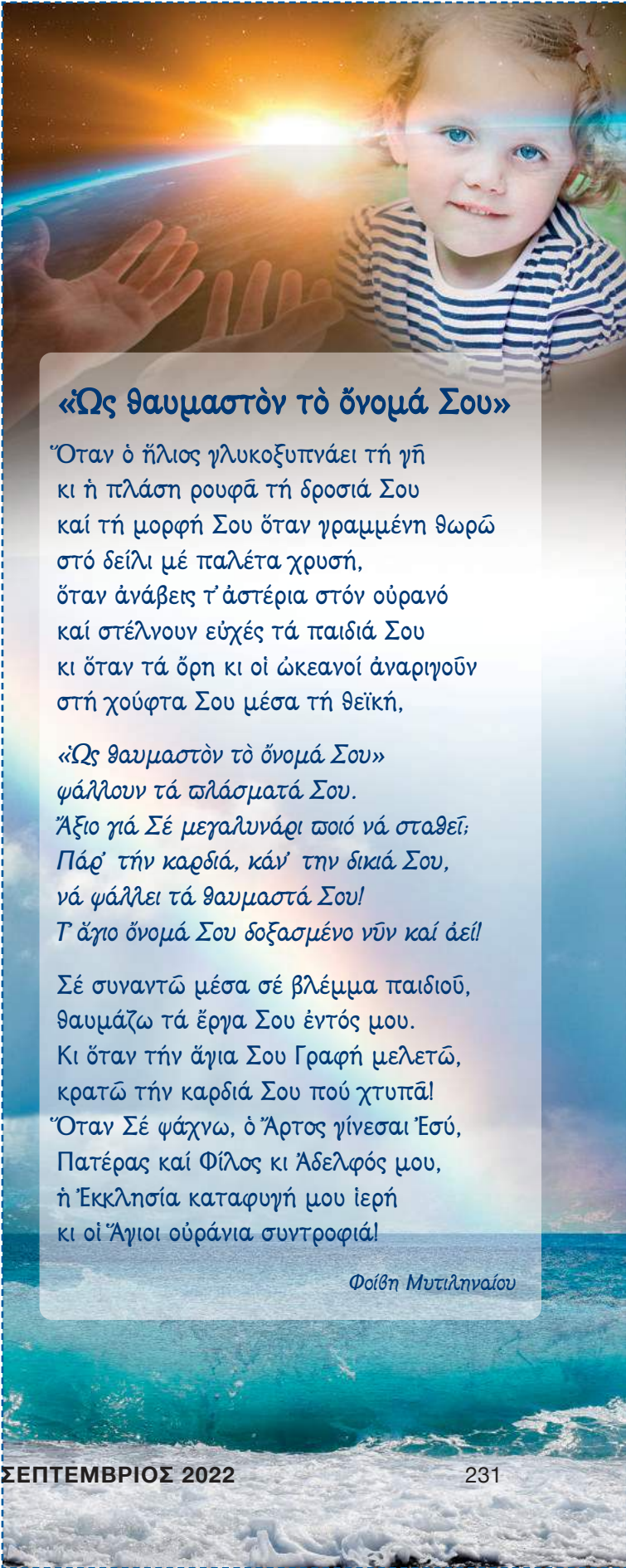
Ήταν
μιά υπέροχη
ανατολή, τὰ βου-
νά γύρω ρόδινα. Δέν
χρειάστηκε νά ξυπνήσουν χα-
ράματα γιά νά τήν ἀπολαύσουν. Δέν
εἶχαν κοιμηθεῖ κᾶν. Ξενύχτησαν ὡς τήν
αὐγή. Μέ τραγούδια, ἀπολογισμούς,
ἀποφάσεις, συνθήματα. Μέ τό ξημέρω-
μα ἄρχισαν νά φτιάχνουν τίς βαλίτσες
τους· νά εἶναι ἐντελῶς ἔτοιμοι, νά μή χά-
σουν τίποτα, οὔτε ἕνα λεπτό. Σ' αὐτό τό
τελευταίο πρωινό θέλουν νά ξαναζήσουν
συμπυκνωμένα μιά ἀκόμα φορά ὅσα
ἔζησαν τίς ὀκτώ μέρες πού προηγήθη-
καν. Νά κλείσουν τόν θησαυρό μέσα
τους γιά νά μπορέσουν νά βγάλουν χει-
μώνα. Ὡσπου νά ξαναρθοῦν πάλι τοῦ
χρόνου. Πάλι, ξανά καί πάντοτε.

Μάζεψε κι αὐτός τή βαλίτσα του γιά
νά φύγει. Ήταν ὅμως ἀμφίβολο τό κα-
τά πόσον εἶχε ἔρθει. Οἱ μέρες περνοῦ-
σαν καί δέν ἄκουγε τίποτα, ἄλλοῦ ἦταν
ὁ νοῦς του. Κι ἂν ἄκουγε, δέν καταλά-
βαινε. Κι ἂν καταλάβαινε ἔστω κάτι, βια-
ζόταν νά τό ἀποδομήσει. Δέν ἤθελε νά
οἰκοδομήσει τίποτα μέσα του ἀπ' αὐτόν

τόν
τόπο. «Θά
ξανάρθεις;», τόν
ρωτοῦσαν τὰ δέντρα.
Οὔτε συζήτηση. Ἔμεινε καί
στό τελευταίο ἀνάγνωσμα καί
στήν τελευταία προσευχή κι ὕστερα
πῆρε τή βαλίτσα του καί χάθηκε πρὸς
ἄγνωστη κατεύθυνση.

Βέβαια τό τελευταίο μάθημα, δέν
ἦταν μάθημα. Ήταν θυσία ζωσα τοῦ ἀρ-
χηγοῦ. Κι ἡ τελευταία προσευχή δέν
ἦταν προσευχή, ἦταν σφυροκόπημα τοῦ
οὐρανοῦ. Ὅμως «ὅστις θέλει...». Νά,
ἕνας ἀκόμα μέ τή βαλίτσα του ἔτοιμος
νά φύγει κι αὐτός γιά πάντα. Εἶναι κι
αὐτός σάν τόν προηγούμενο, σάν νά μήν
εἶχε ἔρθει κᾶν. Στέκεται στή σειρά νά
ἀποχαιρετηθεῖ τόν ἀρχηγό. Ἡ τελευταία
χειραψία. Δέν σκοπεύει νά ξανάρθει. Ὁ
ἀρχηγός καρφώνει τό βλέμμα ἐπάνω
του. «Ὅλα καλά;», τόν ρωτάει. «Τί καλά,
ἀρχηγέ», ἤθελε νά τοῦ πεῖ, «ὅλα στή
ζωή μου, ἀλλά κι αὐτές τίς μέρες, ἦταν
ἕνα λάθος». Τό βλέμμα ὅμως ἐκεῖνο τόν
συνέφερε. «Ὅλα καλά», ἀπάντησε. Αὐ-
τομάτως εἶχε γίνει μέσα του ἡ ἀνατροπή.
Ἀπό ἴδω καί πέρα θά ἦταν ὅλα διαφορε-
τικά· μετά ἀπό κείνο τό τελευταίο πρωι-
νό στή φοιτητική κατασκήνωση.

Χιλιάδες ψυχές περνοῦν κάθε χρόνο
ἀπ' τίς χριστιανικές κατασκηνώσεις. Κι οἱ
ἀριθμοί γίνονται τεράστιοι, ἂν τοῦς το-
ποθετήσεις σέ ἕνα βάθος, ἄς ποῦμε 30
χρόνων, μιᾶς περίπου γενιάς. Ἔνας



ὀλόκληρος κόσμος μέ διαφορετικές πορείες διάσπαρτος μέσα στην κοινωνία. Κι ὅμως ὑπάρχει κάτι κοινό ἀνάμεσά τους. Τό πέραςμα, τό ἄγγιγμα μέσα σέ ἐλάχιστες μέρες μιᾶς ἀληθινῆς ζωῆς κάπου, κάποτε, μέ κάποιους σέ κάποια κατασκήνωση, πού μπορεί νά μή θυμούνται οὔτε τ' ὄνομά της. Κι ἂν τότε στήν πρώτη τους νιότη ἦταν «ὄστις θέλει», σήμερα μάλλον θέλουν ὅλοι. Μετά ἀπό τόση νύχτα στή ζωή τους λαχτάρησαν ἐκείνες τίς «ἀνατολές γεμάτες φῶς».

Γιά ὅλον αὐτόν τόν διάσπαρτο, ἄγνωστο μεταξύ τους κόσμο τῶν κατασκηνωτῶν ὑπάρχει μιά ὥρα σύναξης: Βράδυ, 10:30'. Καί πεταγόταν ἀπ' τή θέση του ἕνας παλιός ἀρχηγός κοιτώντας τό ρολόι του. 10:30' καί σταματοῦσαν ὅλα. Προσευχή γιά τήν κατασκήνωση, γιά ὅλους! Γι' αὐτούς πού μένουν χρόνια σταθεροί, αἰώνια κατασκήνωση ἢ ζωή τους. Γι' αὐτούς πού χάθηκαν καί ὅλα πίσω τούς περιμένουν. Γι' αὐτούς πού γύρισαν τήν τελευταία στιγμή, μέ τό τελευταῖο βλέμμα.

Ναί, ἦταν μία ἀξέχαστη ἀνατολή ἐκεῖνο τό τελευταῖο πρωινό!

Ζ.Γ.

«Ὡς θαυμαστόν τὸ ὄνομά Σου»

Ὅταν ὁ ἥλιος γλυκοξυπνάει τή γῆ
κι ἡ πλάση ρουφᾷ τή δροσιά Σου
καί τή μορφή Σου ὅταν γραμμένη θωρῶ
στό δεῖλι μέ παλέτα χρυσή,
ὅταν ἀνάβεις τ' ἀστέρια στόν οὐρανό
καί στέλνουν εὐχές τά παιδιά Σου
κι ὅταν τά ὄρη κι οἱ ὠκεανοὶ ἀναριγοῦν
στή χούφτα Σου μέσα τή θεϊκή,

«Ὡς θαυμαστόν τὸ ὄνομά Σου»

φάλλουν τά πλάσματά Σου.

Ἄξιο γιά Σέ μεγαλυνάρι ποιό νά σταθεῖ:

Πάσ' τήν καρδιά, κάν' τήν δικιά Σου,

νά φάλλει τά θαυμαστά Σου!

Τ' ἅγιο ὄνομά Σου δοξασμένο νῦν καί ἀεί!

Σέ συναντῶ μέσα σέ βλέμμα παιδιοῦ,
θαυμάζω τά ἔργα Σου ἐντός μου.

Κι ὅταν τήν ἅγια Σου Γραφή μελετῶ,

κρατῶ τήν καρδιά Σου πού χτυπᾷ!

Ὅταν Σέ φάχνω, ὁ Ἄρτος γίνεσαι Ἐσύ,

Πατέρας καί Φίλος κι Ἀδελφός μου,

ἡ Ἐκκλησία καταφυγή μου ἱερή

κι οἱ Ἄγιοι οὐράνια συντροφιά!

Φοίβη Μυτιληναίου



Πρότυπος Βρεφονηπιακός Σταθμός Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ

Τμήματα: Βρεφικό - Μεταβρεφικό

και με το πρόγραμμα ΕΣΠΑ

Γ. Μπαλόγλου 25 - Ξηροκρήνη - Θεσσαλονίκη Τηλ.:2310 554.698 www.apolytrosis.gr



ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΕΛΠΙΔΑ»

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ - ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ - ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Φίλυρο, Θεσσαλονίκη Τηλ.: 2310 67 87 45-6-7 <https://ekpelpida.gr>



Ταξίδι
στη γνώση και στην αρετή
με κέντρο
τον Χριστό
και την Ελλάδα